

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi

Journal of Ottoman Legacy Studies

ISSN 2148-5704

www.osmanlimirasi.net

osmanlimirasi@gmail.com

Cilt 10, Sayı 26, Mart 2023 / Volume 10, Issue 26, March 2023

HADİKATÜ'S-SÜEDÂ ETKİSİYLE YAZILAN BİR KERBELÂ MESNEVİSİ:

HAFİD EFENDİ'NİN MEŞHED-İ MİHR-İ CEMÂL'İ

A Karbala Masnevia Writed With The Influence Of Hadîkatu's-Süedâ: Hafid Efendi's Meşhed-i Mihr-i Cemâl

Makale Türü/ Article Types : Arařtırma Makalesi/ Research Article
Geliř Tarihi/ Received Date : 07.02.2023
Kabul Tarihi/ Accepted Date : 05.03.2023
Sayfa/ Pages : 79-116
DOI Numarası/ DOI Number : <http://dx.doi.org/10.17822/omad.2023.235>

Hulusi EREN

(Dr. Öğr. Üyesi), Muř Alparslan Üniversitesi, Muř / Türkiye, e-mail: hulusieren@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0483-0314>

Atıf/Citation

Eren, Hulusi, "Hadîkatü's-süedâ Etkisiyle Yazılan Bir Kerbelâ Mesnevisi: Hafid Efendi'nin Meşhed-i Mihr-i Cemâl'i", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 10/26, 2023, s. 79-116.

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), Cilt 10, Sayı 26, Mart 2023.

Journal of Ottoman Legacy Studies (JOLS), Volume 10, Issue 26, March 2023.

ISSN: 2148-5704

HADİKATÜ'S-SÜEDÂ ETKİSİYLE YAZILAN BİR KERBELÂ MESNEVİSİ: HAFİD EFENDİ'NİN MEŞHED-İ MİHR-İ CEMÂL'I

A Karbala Masnevia Writed With The Influence Of Hadîkatü's-Süedâ: Hafid Efendi's Meşhed-i Mihr-i Cemâl

Hulusi EREN

Öz: Arap, Fars ve Türk edebiyatında Kerbelâ hadisesini konu alan çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Maktelü'l-Hüseyn adıyla Arap edebiyatında verilen eserler, türün ilk örneklerini teşkil etmiştir. VII. yüzyılda Ebu'l-Esved Düvelî'nin (öl. 688) gazeli, ilk maktel örneği olarak kabul edilmektedir. Hüseyin Vâiz Kâşifi'nin (öl. 1505) eseri ise Fars edebiyatında yazılan makteller içerisinde en beğenileni olmuştur. Türk edebiyatında bilinen ilk maktel Yûsuf-ı Meddâh'ın (öl. XV. yy) *Maktel-i Hüseyin*'dir. Lamiî Çelebi'nin (öl. 1532) eseri tarihî olaylara daha uygun görülse de Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ*'sı edebiyatımızda bu türün en beğenilen örneği olmuştur. Sonraki yüzyıllarda Anadolu sahasında manzum, mensur ve manzum-mensur olarak Kerbelâ hadisesini anlatan birçok eser kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de Hafid Efendi'nin *Hadîkatü's-Süedâ* etkisinde mesnevi nazım şekliyle kaleme aldığı *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* isimli eseridir. Bu çalışmada Hafid Efendi'nin söz konusu eseri incelenmiştir. Şairin *Malumat* gazetesinde yayımladığı eserin tespiti için gazetenin tüm sayıları taranmış ve ulaşılabilen tüm bölümler bir bütünlük arz edecek şekilde bir araya getirilmiştir. Şekil ve muhteva yönüyle incelenen eserdeki *Hadîkatü's-Süedâ* etkisi her iki eserden örneklerle ortaya konmuştur. Çalışmanın sonunda eser için yazılan takrizlerle birlikte *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in transkribe metnine yer verilmiştir. Böylece Kerbelâ hadisesini anlatan bir eserin daha literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, Kerbelâ, Maktel, Hafid Efendi, Meşhed-i Mihr-i Cemâl

Abstract: Many works have been written about the Karbala incident in Arabic, Persian and Turkish literature. The works given in Arabic literature under the name of Maktelü'l-Hüseyn constituted the first examples of the genre. VII. the ghazal of Ebu'l-Esved Düvelî (d. 688) is accepted as the first maktel example in the 19th century. The work of Hüseyin Vâiz Kâşifi (d. 1505) has been the most admired among the maktels written in Persian literature. The first maktel known in Turkish literature is the *Maktel-i Hüseyin* of Yûsuf-ı Meddâh (d. 15th century). Although Lamiî Çelebi's (d. 1532) work is considered more suitable for historical events, Fuzûlî's *Hadîkatü's-Süedâ* has been the most admired example of this genre in our literature. In the following centuries, many works describing the Karbala event were written in verse, prose and verse-prose in the Anatolian field. One of them is Hafid Efendi's work called *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*, which he wrote in masnavi verse under the influence of *Hadîkatü's-Süedâ*. In this study, the mentioned work of Hafid Efendi was examined. In order to determine the work published by the poet in the *Malumat* magazine, all the issues of the newspaper were scanned and all the accessible sections were brought together to provide a whole. The effect of *Hadîkatü's-Süedâ* in the work, which was examined in terms of form and content, was revealed with examples from both works. At the end of the study, the transcript of *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* is included with the transcripts written for the work. Thus, it is aimed to bring another work about the Karbala event into the literature.

Key Words: Divan Literature, Karbala, Maktel, Hafid Efendi, Meşhed-i Mihr-i Cemâl

Giriş

Hız. Hüseyin'in şehit edildiği Kerbelâ Bağdat'ın yüz, Kûfe'nin yaklaşık yetmiş kilometre uzağında, bugünkü Irak sınırları içerisinde yer almaktadır. Muaviye'nin ölümünden sonra Emevi halifesi olan Yezit, Hz. Hüseyin ve beraberindekilerden kendisine biat etmesini istemiştir. Ancak bunu kabul etmeyen Hz. Hüseyin, 10 Ekim 680¹ tarihinde beraberindeki yetmiş iki kişiyle üç gün

¹ Bütün tarihler miladi olarak verilmiştir.

suz bırakıldıktan sonra Yezit komutasındaki askerler tarafından şehit edilmiştir. Bu olay,² sadece İslam tarihinin değil insanlık tarihinin de en elim hadiselerinden biri olmuştur. İslam coğrafyasında sosyal ve siyasi olarak büyük kırılmalara neden olan bu hadisenin zihinlerdeki tazeliğini korumak ve yaşanan üzüntüyü anlatmak için maktel yazma geleneği çerçevesinde çok sayıda *Maktel-i Hüseyin*³ kaleme alınmıştır. Başlarda olayın tarihi yönünü anlatmak için yazılan eserler, zamanla duygusal ifadelerin artmasıyla edebî bir hüviyete bürünmüştür. Kerbelâ kelimesini oluşturan *kerb* ve *bela* sözcükleriyle Kerbelâ olayı arasında bağlantı kurulmuş, dramatik tasvirlerle insanların ve hatta cinlerin ve meleklerin bu hadiseden duyduğu üzüntü dile getirilmiştir. Sevgi ve üzüntünün birlikte dile getirildiği manzumelerde Kerbelâ bir yandan belalı mekân olurken diğer yandan büyük kahramanlıklara sahne olan, toprağı Hz. Hüseyin ve ehlinin kanlarıyla sulanmış kutsal bir mekân olarak görülmüştür.⁴

İlk olarak Arap edebiyatında ortaya çıkan geleneğin ilk örnekleri de yine Arap edebiyatında verilmiştir. Ebü'l-Esved Düelî'nin (öl. 688) gazeli, bu minvalde yazılmış şiirlerin ilki olarak bilinmektedir (Kurtuluş 2022: 273). Yine bu edebiyatta Esbağ b. Nubâte (öl. 719), Câbir b. Yezit el-Cüfî (öl. 746), Ebû Mihnef Lût b Yahyâ (öl. 774), Sâhib b. Abbâd (öl. 995), Şerif er-Radî (öl. 1015) Kerbelâ vakasını anlatan şiirler yazmış şairlere örnek gösterilebilir.⁵ Bunlar arasında döneminde otorite kabul edilen Ebu Mihnef, makteliyle sonraki yazarlar için şekil (on veya on iki meclise ayrılma) ve muhteva (çoğu rivayetlere kaynaklık etme) açısından örnek alınmıştır. Fars edebiyatında ise Şii mezhebinin yaygınlık kazanmasıyla birlikte Kerbelâ hadisesine atfedilen önem artmış, Hz. Hüseyin ve ehlibeyti anmak için düzenlenen törenlerde mersiye okuma geleneğine bağlı olarak şiirler yazılmıştır. Daha ziyade manzum olan ilk örnekler XII. yüzyılda verilmiştir. Senâî'nin (öl. 1131) *Dîvân*'ındaki kimi manzumeler ile *Hadikatü's-Süedâ*'sı ve Kavvâmî-i Râzî'nin Farsça ilk Kerbelâ mersiyesi kabul edilen eseri bu yüzyılda yazılmıştır. XIII. yüzyılda Ferîdüddin Attar (öl. 1221) ve Sadî-i Şirâzî (öl. 1292); Hâcû-yi Kirmânî ise XIV. yüzyılda Kerbelâ'yı anlatan eserler yazmıştır. Kerbelâ vakasını en güzel anlattığı düşünülen ve başta Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ*'sı olmak üzere, sonraki dönemlerde yazılmış birçok esere kaynaklık eden Hüseyin Vâiz Kâşifi'nin (öl. 1505) *Ravzatü'ş-Şühedâ*'sı ise XV. yüzyılda kaleme alınmıştır.

Meydana geldiği tarihten itibaren Hz. Hüseyin'in hayatına menkıbevi bir boyut kazandıran ve Türk edebiyatında önemli bir motif hâline gelen Kerbelâ vakasını anlatan ilk eserin Yûsuf-ı Meddah tarafından 1362'de kaleme alındığı düşünülmektedir.⁶ Bunun yanı sıra Yahyâ b. Bahşî, Lâmiî Çelebi, Hacı Nureddin Efendi XVI. yüzyılda maktel türünde eser kaleme almış diğer şairlerdir. Lâmiî Çelebi'nin eseri tarihî olaylara daha uygun görünse de Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ*'sı Türk edebiyatında maktel türünde yazılan eserlerin en beğenileni olmuştur. Fuzûlî'nin bu eseri XVIII. yy.da Darendeli Bekâyî (öl. 1785), tarafından nazma çekilmiştir.⁷ Sonraki yüzyıllarda Kerbelâ olayı etrafında muharremiye, sâliye, firak-nâme, taziyet-nâme ve

² Kerbelâ olayının sebep ve sonuçlarına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Asım Köksal, *Hız. Hüseyin ve Kerbelâ Fâciası* (Ankara: Akçağ Yay., 1984); Ethem Fırlı, "Hüseyin", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yay., 1998); Elnure Azizova, "Kerbela Vak'ası", (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2001), Mustafa Uzun, "Türk Edebiyatında Kerbelâ", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yay., 2002).

³ Arap, Fars ve Türk edebiyatında yazılan makteller hakkında daha önceki çalışmalarda verilen bilgilerin hemen birbirinin tekrarı olduğu görülmüş, bir tekrara daha düşmemek için literatür kısaca özetlenmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ertuğrul Ertekin, "Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler", VIII/23-24, *Âşinâ*, (2006), erişim tarihi: 22 Ocak 2023, <https://dergipark.org.tr>; Rıza Kurtuluş, "Arap ve Fars Edebiyatında Kerbelâ", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yay., 2022); Mustafa Uzun, "Türk Edebiyatında Kerbelâ". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yay., 2022).

⁴ Rıza Kurtuluş, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2022), 273.

⁵ Şeyma Güngör, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2003), 456; Ertuğrul Ertekin, "Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler". *Kible Dergisi* 35 (2006): 80-87.

⁶ Kenan Özçelik, "Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük)" (Yüksek Lisans Tezi, 2008), 6.

⁷ Ayrıntılı bilgi için Hulusi Eren, *Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ) Darendeli Kâtipzâde Bekâyî*, (Ankara: KTB Yay., 2017), erişim tarihi: 19 Ocak 2023, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-196837/darendeli-katipzade-bekayi-maktel-i-huseyn-kitab-i-kerb-.html>; Serkan Türkoğlu, "*Bekâî Kitâb-ı Kerbelâ*", (Doktora Tezi, 2012).

ziyaret-nâme gibi türler teşekkül etmiştir⁸ (Durkaya 2017: 186). Klasik edebiyatta bu elim hadiseyi muhtevi manzum veya mensur olarak müstakil birçok esere rastlanabildiği gibi, divan ve mesnevilerde konuyla ilgili farklı nazım şekilleriyle yazılmış manzumelere de rastlanmaktadır. Son dönem şairlerinden Hafid Efendi'nin *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* isimli eseri de bunlardan biridir.

1. Mehmed Hafid Bey'in Hayatı ve Edebî Kişiliği

Teşrifatçı Köse Âkif Efendi-zâde Sa'îd Bey'in oğlu olan Mehmed Hafid Bey,⁹ 1850'de İstanbul'da doğdu. Mahrec-i Aklâmda ve Lisan Mektebinde¹⁰ eğitim gördü, özel hocalardan Farsça okudu. 1869'da Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye Mazbata Odasında memuriyete başladı. 1872'de Mahkeme-i İbtidâiyye zabıt kâtipliğine tayin olundu. Ancak kitabetin lağvından sonra önceki görevine döndü. 1876'da İstinaf Mahkemesi hukuk bölümü kalemi müdüriyeti, 1877'de aynı kalemde müdüriyet, 1884'te İçel müddei-i umumi muavinliği görevlerinde bulundu. 1890'da kendisine salise rütbesi ve beşinci rütbe Mecidî nişanı verildi. Geçici olarak atandığı İstanbul Bidayet Mahkemesi müstantikliği görevinden önce aynı mahkemenin müddei-i umumi muavinliğine, ardından 1895'te İstanbul Bidayet Mahkemesi üyeliğine tayin edildi. 1899'da bu görevinden azlolunup emekli edildi. 1920'de İstanbul'da vefat eden Hafid Bey'in kabri Rumelihisarı Kabristanı'ndadır. İbnülemin Mahmud Kemâl, *Son Asır Türk Şairleri*'nde onu orta boylu ve biraz seyrek sakallı ifadeleriyle betimlemiştir.

Şairin dönemin gazete ve dergilerine manzumeler gönderdiğini belirten İnal, Kerbelâ hadisesine dair *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* isminde bir eser kaleme aldığını bildirmektedir.¹¹ Bunun yanı sıra onun *Malumat* gazetesinin 21. sayısında terciibent nazım şekliyle yazılmış yirmi bentlik bir naat ve 25. sayısında 36 beyitlik bir tevhit kaleme aldığı tespit edilmiştir. Hafid Efendi'nin edebî kişiliğine dair kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu hususta söylenebilecekler şu ana kadar bilinen ve çalışmaya da konu olan tek eseri *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* ile sınırlı olacaktır. Bu açıdan esere bakıldığında şairin aruza ve klasik edebiyatın remizlerine hâkim olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmada Hafid Efendi'nin şu ana kadar bilinen müstakil tek eseri olan *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* incelenecektir. Söz konusu eserin *Malumat* gazetesinde tespit edilebilen bölümleri bütünlük arz edecek şekilde bir araya getirilerek şekil ve muhteva yönünden ele alınacaktır. Çalışmanın sonunda ise *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in ve bu eser için yazılmış takrizlerin transkribe metnine yer verilecektir. Böylece Hafid Efendi'nin şairliğine dair yeni bilgiler ile kaynaklarda adı geçen bir eser daha literatüre kazandırılmış olacaktır.

2. Meşhed-i Mihr-i Cemâl

Hafid Efendi'nin kaynaklarda adı geçen müstakil tek eseri *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'dir. Kerbelâ hadisesini konu alan eser, *Malumat* gazetesinde¹² tefrika şeklinde yayımlanmıştır.

⁸ Hayriye Durkaya, "Kerbelâ Mersiyelerinde Beddua" *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 59 (2017): 186, erişim tarihi: 7 Şubat 2023, <https://dergipark.org.tr>.

⁹ Hafid Bey'in hayatı hakkındaki bilgiler İbnülemin M. İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, (İstanbul: Millî Eğitim Basım Evi, 1970)'den özetlenmiştir.

¹⁰ Mahrec-i Aklam ve Lisan Mektebi, XIX. yüzyılda Osmanlı eğitim sisteminde memur yetiştirmek için açılan ve memurlara yabancı dil öğreten eğitim kurumları olduğu bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet İpşirli, "Mahreç", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yay., 2003); Sezai Balcı, "Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi", 27/44 (2008), erişim tarihi: 10 Ocak 2023, <https://dergipark.org.tr>.

¹¹ İbnülemin M. İnal, *Son Asır Türk şairleri* (İstanbul: Millî Eğitim Basım Evi, 1970), 2091.

¹² İlk sayfasında kendisini "Menafî-i mülk-i devlete hâdim haftalık musavver Türk gazetesidir." şeklinde tanıttığı için çalışma boyunca Malumat için gazete ifadesi kullanılmıştır.

2.1. Eserin Şekil ve Dil Açısından İncelenmesi

Meşhed-i Mihr-i Cemâl, mesnevi nazım şekliyle ve aruzun “fa'lün fe'ülün fa'lün fe'ülün” kalıbıyla yazılmıştır. Bu mütekarip bahir, “müstef'ilâtün müstef'ilâtün” murabba kalıbı ile aynıdır. Durağı ortada olan bu vezin, divan edebiyatının oldukça seyrek kullanılan kalıplarından olup XVII. yüzyıla kadar ancak birkaç örneğine rastlanır. Bu yüzyıldan sonra birkaç gazel ve şarkıda rastlanır. Tanzimat'tan sonra daha sık kullanılmıştır.¹³ Hafîd Efendi'nin tefrika şeklinde yazarak *Malumat* gazetesine gönderdiği eserin tespit edilebilen beyit tutarı 175'tir.

Tanzimat'la birlikte hız kazanan matbuat faaliyetlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan gazetelerden olan *Malumat* gazetesi, 1895-1903 yılları arasında Baba Tahir olarak da bilinen Mehmet Tahir Bey'in imtiyazında çıkarılmıştır. Gazetenin kapak sayfasında kendisini “Devlet ve memleketin menâfi'ine hizmet eder ve haftada bir defa pençşenbe günleri musavver olarak neşrolunur.” şeklinde tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra kapak sayfasında yayım tarihi ve sayısı, basım yeri, ücreti ve editörü gibi bilgiler yer alır. Her ne kadar kendini gazete gibi tanıtsa da günlük olmamasının yanı sıra hacim ve içerik yönüyle gazeteden farklı bir yayım politikası izlemiştir. Üç sütundan oluşan gayet estetik bir sayfa düzeniyle çıkan gazetede yazı puntosu gayet okunaklıdır. Padişahın doğum günü, cülusu veya bayram günleri gibi hususi günlerde tebrik amacıyla ön kapağı süslenir. Derginin iç sayfaları dönemin önemli devlet adamlarına, İstanbul'un ve devletin diğer bölgelerinin binalarına ve manzaralarına, yazıların muhtevisiyatına uygun fennî ve askerî teçhizata ait resimlerle görsel olarak zenginleştirilir.¹⁴

Gazetede yayımlanan yazılar Müsabakat-ı Kalemîye, Fünun-ı Askerîye, Edebiyat, Ulum ve Fünun, Malumat-ı Nafia ve Mütenevvia, Teracim-i Ahval, Resimlerimiz, Evrak ve Mekâtîp, Mevadd-ı Adliye, Fenn-i Musiki, Bend-i Mahsus, Kısım-ı Nisa, Mütferrika, Edebiyat-ı Askerîye, Ziraat, Tıp, Hikâye-i Müntahabe ve Kısım-ı Farisi başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Edebiyat başlığı altında edebî yazılara ve manzumelere yerilen gazetenin yazar kadrosunda Ahmet Mithat (öl. 1912), Ahmet Rasim (öl. 1932), Hersekli Arif Hikmet (öl. 1903), Ali Ekrem Bolayır (öl. 1937), Rıza Tevfik (öl. 1949), Rezaizade Mahmut Ekrem (öl. 1923), Tevfik Fikret (öl. 1915) gibi önemli isimler yer almıştır (Ceylan 2008: 33-57). Hafîd Bey de *Malumat* gazetesinde şiirleri yayımlanan şairlerdendir. Onun *Malumat* gazetesinin 1. cildinin 15 Kasım 1895'te yayımlanan 21. sayısında (s. 447-449) terciibent nazım şekliyle yazılmış 20 bentlik bir naatı, 28 Kasım 1895'te yayımlanan 23. sayısında (s. 502-503) Şinasi'nin münacatına 80 beyitlik tesdisi, 12 Aralık 1895'te yayımlanan 25. sayısında (s. 546-574) 36 beyitlik bir tevhidî, 3. cildinin 20 Ocak 1898'te yayımlanan (s. 1319) 117. sayısında 8 mısralık bir şarkısı bulunmaktadır. Bu manzumelerin yanı sıra Hafîd Efendi'nin bilinen müstakil tek eseri olan *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in bir bölümü de *Malumat* gazetesinde tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Bunların gazetede ki cilt, sayı ve sayfa numaraları ile yayımlanma tarihlerini şöyle bir tablo ile göstermek mümkündür:

	Cilt Numarası	Sayı Numarası	Yayım Tarihi	Sayfa Numarası	Beyit Aralığı
Meşhed-i Mihr-i Cemâl	2	31-32	23 Nisan 1896	682	1-52
	2	33-34	30 Nisan 1896	721-722	53-86
	2	35-36	14 Mayıs 1896	771	87-99
	2	38	30 Mayıs 1896	818	100-123
	2	42	25 Haziran 1896	924	124-141
	2	46	6 Ağustos 1896	1017-1018	142-157
	3	53	24 Eylül 1896	96-97	158-175

¹³ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı & Nazım Şekilleri ve Aruz* (Ankara: Akçağ Yay. 2005), 209-210.

¹⁴ Harun Ceylan, “Malumat Mecmuası (25-50. Sayılar) İnceleme Ve Seçilmiş Metinler” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008), 27-32.

Tablodan da görüldüğü üzere, *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in 175 beyitlik kısmı *Malumat* gazetesinin 31-32. sayısından itibaren peyderpey yayımlanmıştır. Gazetenin 31-32., 33-34., 38. ve 42. sayılarında eser için yazılmış takrizlere¹⁵ de yer verilmiştir. Gazete ilk sayıdan itibaren taranmış, daha önceki sayılarda esere dair bilgiye rastlanmamıştır. Tespit edilen ilk beyitlerin muhteviyatına bakıldığında, klasik mesnevi tertibine uygun olarak münacat ve naat olarak nitelenebilecek bir beytin ardından dönemin padişahı II. Abdülhamit'in övgüsüne yer verilmiştir. Bu bilgi, eserin 31-32. sayıdan itibaren başladığını destekler mahiyettedir. Her sayının “edebiyat” bölümünde eserin ismi ile birlikte “nâzımı Hafid” bilgisi paylaşılmıştır. Yine her sayının sonunda “mâba'dı var” ifadesi ile manzumenin sonraki sayılarda devam edeceği belirtilmiştir. Sonra gelen sayılarda ise devamlılık ve bütünlük sağlanması amacıyla parantez içinde (otuz ikinci nüshadan mâba'd) gibi bilgi notları ile manzumeye nereden itibaren devam edildiği okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Bu usul ile *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in 175 beyitlik kısmı gazetede yayımlanmıştır. Eserin 157-175. beyitlerini ihtiva eden 53. sayısının sonunda bulunan “mâba'dı var” bilgisi manzumenin devamının olduğunu göstermektedir. Ancak *Malumat* gazetesinin bütün sayıları taranmasına rağmen eserin devamı maalesef tespit edilememiştir.

Eserin neden yarım kaldığı konusunda akla birkaç ihtimal gelmektedir. Hafid Bey'in eserini yazdıktan gazeteye gönderdiği fakat 175. beyitten sonra yazmaya ara verdiği, yazmaktan vazgeçtiği ya da devamını başka bir gazeteye göndermiş olabileceği bir ihtimaldir. Şairin eserini tamamlayarak gazeteye göndermiş olabileceği, ancak 175. beyitten sonra Hafid Efendi'nin isteğiyle ya da gazetenin sebebini bilmediğimiz bir tasarrufuyla manzumenin yayımına ara verilmiş olabileceği bir diğer ihtimaldir. Bu noktada eserin yayımına başlanan 31-32. sayıda Fevzi Bey'in *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* için övgü dolu sözler içeren takrizinin bulunması, Fevzi Bey'in eserin tamamını bir şekilde okumuş olduğunu düşündürmektedir. Zira ilk 52 beyti görülen bir eser için takriz¹⁶ yazmak akıldan uzak bir ihtimal gibi görünmektedir. Nitekim Vecihî'nin takrizinde geçen “Gördüğümde sûret-i tertîb ü hüsn-i cem'ini / Himmet-i te'lifini tebrike etdim ictira” ve “Bir kitâb-ı bî-bahâdir dâ'im oldukça felek / Yâdigâr olsun Vecihî 'âlem-i ibretde tâ” beyitlerinden eserin kitap hâlinde bir bütün olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Hafid Efendi'nin eseri peyderpey yazarak gazetede yayımlatmış olma ihtimali yok sayılabilecek kadar azdır. Kanaatimizce şair tamamladığı eserinin ilk 175 beytini gazetede yayımlatmış, kalan kısmı bilemediğimiz bir nedenle sekteye uğramış ya da başka bir yerde yayımlanmıştır. Eserin matbu veya yazma bir nüshasının gözden uzak bir yerde olduğu ve zamanla gün yüzüne çıkabileceği de elbette bir ihtimaldir.

Meşhed-i Mihr-i Cemâl'in hangi tarihte kaleme alındığına dair eserin mevcut beyitlerinde net bir bilgi yoktur. Şair 16. beyitte “asrında etdim bu nazmı tahrîr” mısraıyla eserini II. Abdülhamit döneminde yazdığını bildirmektedir. Bu durumda *Malumat* gazetesinin ilgili sayılarının yayım tarihleri de göz önüne alındığında, eserin telif tarihi olarak 1890'lı yıllar gösterilebilir. Herhangi bir bölümlendirme ya da başlıklandırmanın olmadığı eser, Hafid Efendi'nin kalemine “Terk et sükûti ey hâme / Zikr-i Hudâ vü peygamber ile” hitabıyla başlar. Münacat ve naat hüviyetindeki bu ilk beyitten sonra 12. beyte kadar memduh yani devrin padişahı II. Abdülhamit; karaların ve denizlerin hakani, zamanın şanı yüce Faruk'u, hilm, fazilet ve şevket sahibi gibi sıfatlarla geleneğe uygun olarak övülür. Ardından gelen dört beyitte saltanatı ve ömrünün uzun olması için dua edilir, manzumenin onun döneminde kaleme alındığı ifade edilir. Sonraki beyitler Hafid Efendi'nin sebeb-i telifini açıklar mahiyettedir. Şair 17-22.

¹⁵ Eser için yazılan takrizler Fevzi Bey, Şakir Efendi, Aziz Bey ve Vecihî'ye aittir.

¹⁶ Eser için yazılan takrizlere düşülen başlıklarda Fevzi Bey'in “Der-Saadet Bidâyet Mahkemesi Mustantığı”, Şakir Efendi'nin “Biga Sancağı Kapu Kethüdası”, Aziz Bey'in “Şûrâ-yı Devlet-i Dahiliyye Dâiresi A'zâ-yı Kirâmî”, Vecihî'nin ise “Asâkir-i Beriyye-i Şâhâne Mühendislerinden Vecihî Paşa'nın hafidi” olduğu paylaşılmıştır. Bu bilgilerden mezkûr isimlerin hepsinin devlet kademelerinde memur olduğu anlaşılmaktadır. Hafid Efendi'nin de farklı kademelerde devlet memurluğu yaptığı düşünüldüğünde, *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'i tamamlayarak evvela yakınındaki mesai arkadaşlarına okutmuş olması kuvvetle muhtemeldir.

beyitlerde eserini kaleme almakla Kerbelâ vakasını şerh etmeyi, burada Hz. Peygamber'in âline reva görülen zulmü anlatmayı amaçladığını dile getirir. Bunu kendisine bir hizmet ve ömrünün kıymetli bir mahsulü olarak görür.

Manzumeye genel olarak bakıldığında Hafid Efendi'nin Arapça ve Farsçaya vâkif olduğunu söylemek mümkündür. Eserde Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçe kelimelere oranı yüksektir. Klasik edebiyatta memduhun ağır ve sanatlı bir dille övülmeye gayret gösterilmesi geleneğine uygun olarak, manzumenin girişinde II. Abdülhamit'in övüldüğü kimi beyitlerin sadece Arapça ve Farsça kelimelerle yazılmış olması dikkat çeker:

Mevdū ' bi-ḥaqqın ḥükm-i şerī'at
Rüşen çerâğ-ı nūr-ı emānet (7)

Zīnet-resā-yı taḥt-ı 'adālet
Ḥārīk-nümā-yı feyz ü kerāmet

Rāyet-güşā-yı meydān-ı himmet
Eşheb-süvār-ı sahrā-yı şevket (10-11)¹⁷

Eser Türkçe asıllı kelimeler açısından da oldukça zengindir. Manzumede olay örgüsünün anlatıldığı beyitlerde ise okuyucuyu sıkmamak ve acıcılığı sağlamak için gayet sade bir dilin kullanımı tercih edilmiştir. Kafiye ve redif için seçilen kelimelerin birçoğunun Türkçe olması da bunun eserdeki bir yansımasıdır:

Şanman ki sâde insānlar eyler
Cinler perīler ḥayvānlar eyler (51)

Varken melekler öz ḥidmetimde
Dīni ḳomazdım ben zımmetimde (55)

Tā ḥaşr olunca ta'zıyetin kıl
Hem de şehādet tehniyetin kıl (59)

Arapça ve Farsça asıllı kelimelerle kurulan kafiye ve rediflerin sayısı da fazladır. Ancak bunlar eserin dilini ağırlaştıracak nitelikte değildir. Birkaç beyitle bunları şöyle örneklendirmemiz mümkündür:

Ṭuydı bu emri ol kân-ı 'ismet
Dedi bu oldı baña muşībet (43)

Zār u perīşān eylerler efgān
Ḳanlar içinde hep ehl-i īmān (48)

Taḳdīr-i ḥallāḳ etmez tebeddül
Ḥükm-i ḳaderde bulmaz te'allül (90)

Manzumede edebî sanatlardan istifade edildiği de görülür. Bu bağlamda aşağıdaki örnek beyitlerde Yezit köpeğe teşbih edilirken, Hz. Ali için istiare yoluyla velilerin şahı, Allah'ın aslanı; Hz. Hüseyin için ise yine istiare yoluyla ismet kaynağı ve göz nuru ifadeleri kullanılmıştır:

La'netle yād it mel'ün Yezīdi
Nefretle zıkr it kār-ı pelīdi (21)

La'net ederler mel'ün Yezīde
Kār-ı le'īm meş'üm pelīde (50)

Pür-zār u efgān şāh-ı velāyet
Ḳıldı sa'ādet-gāha 'azīmet (36)

¹⁷ Parantez içindeki rakamlar manzumenin beyit numaralarını göstermektedir.

Ṭuydı bu emri ol kân-ı 'ismet
Dedi bu oldu baña muşîbet (43)

Ey nûr-ı çeşm-i ehl-i Medîne
Vardır çün ehl-i Kûfede kîne (76)

Manzumede Arapça ibarelerle ayet iktibasına yer verildiği de görülmektedir. Aşağıdaki beyitlerde Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'ya gitmeden önce Kur'an'dan yaptığı tefe'ülde falına "Her nefis ölümü tadacaktır." mealindeki ayetin çıktığı, Hz. Hüseyin'in de bunu görünce "Doğru söyledin." anlamındaki Arapça ibareyi zikrettiği ifade edilir:

Fâlında zâhir oldu belâ fevt
Lafz-ı celîl-i zâ'ikatü'l-mevt
Dedi o anda ol zât ceddî
Şadaḳte Rabbî şadaḳte ceddî (87-88)

Yezit ve ordusuna karşı mücadele vermek için Kerbelâ'ya doğru yola çıkmadan önce Hz. Hüseyin, ailesi ve yakınındaki sahabeler tarafından bundan vazgeçmesi hususunda ısrarla uyarılır. Bu duruma bir anlam veremeyenlere karşı, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'ya gitmekte kararlı olmasındaki hikmet Kur'an'da geçen Hz. Musa ve Hızır kıssasına telmihle anlatılır:

Esrâr-ı hikmet ḫalka nihândır
Ammâ o hikmet bizce 'ayândır
Ḥarḳ-ı sefîne Mûsâya pinhân
Hızra o hikmet ise nümâyân (105-106)

2.2. Eserin Tematik Yönden İncelenmesi

2.2.1. Olay Örgüsü

Kerbelâ hadisesini konu alan eserlerin içerisinde *Hadikatü's-Süedâ*'nın yeri ve önemi ayrıdır. Bu türde eser kaleme alma niyetinde olan şairlere şekil ve muhteva açısından Fuzûlî'nin eseri örnek teşkil etmiştir. *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in yazımında da *Hadikatü's-Süedâ*'nın etkisi barizdir. Hafid Bey, eserine Fuzûlî'nin eserindeki bazı ulu peygamberlerin hâllerini, Hz. Peygamber'in çektiği eziyetler ile ölümünü, Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan'ın ölümünü ve Hz. Hüseyin'in Medine'den Mekke'ye gidişini anlatan ilk yedi bölümü atlayarak *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'e Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kerbelâ'ya hareketinin anlatıldığı bölümle başlamıştır. Mesnevi Hz. Peygamber'in hanesinde torunu Hz. Hüseyin'in doğumuyla başlar. Hz. Hüseyin'in dünyaya gelişiyle Medine halkı sevinç içindedir. Ancak levh-i kazada onun kaderine Kerbelâ'da şehit olmak yazılmıştır. Hz. Hüseyin doğduğunda Hz. Peygamber'in yanındayken Allah'ın emri ile inen Cebrail önce doğumu tebrik eder, ardından şehadet için başsağlığı diler. Hz. Peygamber doğumun kutlanmasını anlar ancak taziyenin neden yapıldığını Cebrail'e sorar. Cebrail yeni doğan masumun yani Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit olacağını, buna tahammül etmesi gerektiğini bildirir. Cebrail bu hâli tebliğ edince Hz. Peygamber'in yüzünde hüznün belirir. Hz. Ali, peygamberin bu hüznü hâlini görünce sebebini sorar. Oğlunun akıbetini öğrenen Hz. Ali hüznü evine döner. Hz. Fatıma, Hz. Ali'ye neden üzgün olduğunu sorar. Hz. Ali, Hz. Hüseyin'in başına gelecek elim hadiseyi anlatınca Hz. Fatıma da büyük üzüntü duyar ve babasının huzuruna giderek ona oğlunun şehit olacağı zamanı sorunca "benden, senden, Ali'den ve Hasan'dan sonra" cevabını alır. Hz. Fatıma bu musibet başına geldiği zaman mazlumuma kim taziyette bulunacak diye sorar. Bu esnada hatıftan bir ses, sadece insanları değil cinleri ve melekleri dahi ağlatan bu elim hadisenin bir sonucu olarak ahir zaman ümmetinin Hz. Hüseyin ve yanındakileri rahmetle anıp şehit edildikleri günü gözyaşıyla hatırlayacağını, Yezit'i ise lanetle anacağını söyler.

Hız. Hüseyin'in kıymetini anlatmak için eserin bu kısmında Kutrus isimli meleğin menkıbesi nakledilir. Kaynaklarda Futrus veya Fatras¹⁸ olarak da geçen melek Allah'tan Kerbelâ günü gidip Hız. Hüseyin'e yardım etmeyi ister. Ancak ona bu savaştan nasibi olmadığı, Hız. Hüseyin'in kabrine giderek orada gözyaşı dökebileceği söylenir. Ardından Kutrus'un evvelce Allah'a yakın bir melek iken onun emrini yerine getirmede ağır davranınca kanatları kırılmak suretiyle cezaya çarptırıldığı anlatılır. Cebrail, Hız. Hüseyin'in doğumunu tebrik için Hız. Peygamber'in huzuruna Kutrus'la beraber gelir. Kutrus'un hâlini gören Hız. Peygamber, şifa bulması için kanatlarını Hız. Hüseyin'in ayaklarına sürmesini ister. Bu vesile ile Kutrus affedilir, kanatları yeniden çıkar ve gökyüzüne yükselir. Nakledilen bu rivayetten sonra eserde Müslim b. Akil'in Kûfe'ye gönderilmesinden itibaren esas konuya yani Kerbelâ hadisesine geçilir.

Bilindiği üzere Hız. Hüseyin'i halife olarak görmek isteyen Kûfe halkı, ona biat edeceklerinin sözünü veren mektuplar göndermiş, övgü dolu sözler içeren bu biat mektuplarına kayıtsız kalamayan Hız. Hüseyin Kûfe'ye gitmeye karar vermiş ancak yine de bazı endişeleri olduğu için öncelikle amcasının oğlu Müslim b. Akil'i Kûfe'ye göndermiştir. Hız. Hüseyin ondan gelecek haberle tereddütlerini giderecek, Kûfe halkının sözüne sadık olup olmadığını anlayacaktı (Köksal 1984: 32-33). Bu noktadan itibaren mesnevide olay örgüsüne devam edilir. Vakit kaybetmek istemeyen Hız. Hüseyin bir an önce Kûfe'ye doğru yola çıkmak üzere hazırlığa koyulur. Başta Abdullah ibn-i Abbas olmak üzere yakınları ona babası Hız. Ali ile kardeşi Hız. Hasan'a yaptıklarını hatırlatarak Kûfe ehlinin vefasızlığını anlatır ve Hız. Hüseyin'i bu düşüncesinden vazgeçirmeye çalışırlar. Hız. Hüseyin hayırlısını dileyerek Kur'an-ı Kerim'den yaptığı tefeülde "Her nefis ölümü tadacaktır." mealindeki ayet çıkar. Bunun üzerine kaderinin değişmeyeceğinden ve dedesi tarafından kendisine bildirilen şehadetin vuku bulacağından emin olur. Abdullah ibn-i Abbas, Hız. Hüseyin'e sefere çıkma konusundaki nihai kararını sorması üzerine Hız. Hüseyin niyetinin kesin olduğunu söyler. Ona göre kaderinde olan şey başına gelecek, her nerede olursa olsun Yezit kendisine cefa etmekten geri durmayacaktır. Öte yandan mükerrem olan Mekke'de fesadın baş göstermemesi ve kan dökülmemesi için fitneyi başka bir yere çekme gayretinde olduğunu dile getirir. Hız. Hüseyin'in kararından dönmeyeceğini anlayan Abdullah ibn-i Abbas ondan hiç değilse Hız. Peygamber ve Hız. Ali'ye büyük muhabbet duyan Yemen tarafına gitmesini, kendisine inananları sancağı altında orada toplamasını ister. Hız. Hüseyin Abdullah'a kendisine ne kadar nasihat etse de kaderin kendisini Irak tarafına çektiğini, zira hikmetin sınırlarına ulaşamayacağı gibi takdirin de dışına çıkılamayacağını söyler. Abdullah ibn-i Abbas, Hız. Hüseyin'in hizmetinde olmak istediğini, ancak şimdi Medine'ye gitmesi gerektiğini dile getirerek Kûfe'ye varınca ona hizmet şerefine müyesser olmayı temenni eder.

Abdullah'tan sonra birkaç sahabe¹⁹ daha kararından vazgeçirmek için Hız. Hüseyin'in yanına varır ve ona bu ısrarının sebebini sorar. Hız. Hüseyin o gece rüyasında dedesini gördüğünü, kendisine orada Allah'ın onu kanlara bulunmuş olarak görmek istediğini, gecikilmesi hata sayılacak bu emre riayet etmesi gerektiğini söyler. Ashabı Hız. Hüseyin'in bu derece kararlı olmasındaki hikmeti öğrenince hiç değilse ailesini ve çocuklarını götürmemesini ister. Bunun üzerine Hız. Hüseyin, çektikleri eziyetlere karşılık mükâfat vermek için Allah'ın onların da zalimler eliyle cefa bulmasını istediğini dile getirir. Hız. Hüseyin bu konuşmaların ardından hazırlıklarını tamamlayarak ashabıyla vedalaşır. Sabah olunca birkaç deve tedarik edip zafer sancağını havaya kaldırır. Göç borusu ile tevhit sesleri yeri ve göğü sararken Mekke'den ayrılıp Irak'a doğru yola koyulur. O esnada kendisinden evvel Kûfe'ye gönderdiği Müslim b.

¹⁸ Ertuğrul Ertekin (2014: 110), İbn İdris'in (öl. 1201-02) *es-Serâir* isimli eserinden nakille Kerbelâ metinlerinde farklı şekillerde birçok kez adı geçen Futrus meleği ile ilgili şu bilgileri aktarır: "Melek Futrus, durmadan arşı tavaf eden bir melektir. O, bir hususta Allah'ın emrini ağırdan alınca kanadı kırıldı ve bir adaya sürüldü. Hüseyin (as) doğunca Cebrail tebrik etmek için Resulullah'ın yanına giderken Futrus onun peşine takıldı. Cebrail ona tebrikte bulunmak için Resulullah'ın yanına gittiğini, isterse kendisini de götürceğini söyledi. Futrus müspet cevap verince birlikte Resulullah'ın yanına gittiler. Futrus, Resulullah'a parmağını uzatarak ona iltica etti. Resulullah ona kanadıyla Hız. Hüseyin'e dokunmasını söyledi. Melek kanadıyla Hız. Hüseyin'e dokundu ve göğe yükseldi."

¹⁹ Metinde geçen birkaç sahabenin *Hadikatü's-Süedâ*'ya bakıldığında Muhammed ibn-i Hanefiye, Abdullah ibn-i Ömer ve Abdullah ibn-i Zübeyr olduğu anlaşılmalıdır.

Akıl'ın şehadet haberi gelir. Çok üzülen Mekke halkı, Hz. Hüseyin'e bir müddet yolculuğunda refakat ederler. Biraz yol aldıktan sonra Hz. Hüseyin, bir araya toplanma emri verdiği askerlerine bir kürsüye çıkıp hitap eder. Allah'a münacat ve peygambere salattan sonra sözüne başlayarak din davası uğruna musibet sahrasına girdiğini, dünya zevklerine hiç rağbet etmediğini, hiçbir zaman hileli iş yapmadığını, hiç kimseye dünyevi refah vadetmediğini söyler. Dünya zevki isteyenin kendisiyle bağına kesmesini ancak cenneti arzulayanların kendisiyle gelmesini ister. Bu konuşmadan sonra haremının yanına girerek sabaha kadar dua ile meşgul olur. Sabah olunca tekrar yola koyulur ve konakladığı ikinci menzilde bir mektup yazarak Haşimoğulları'na haber gönderir. Bu mektupta acele ile gelenin saadet hazinesinden payını alacağını, gecikenin de bundan mahrum kalacağını söyler. Ardından yine yola koyulup uzun yol kat eder.

Mesnevinin 157. beytinden sonra *Hadikatü's-Süedâ*'dan takip edilen olay örgüsüne göre yaklaşık 15-20 beyitlik bir bölümün eksik olduğu anlaşılmaktadır. Zira bu arada Hz. Hüseyin dedesini rüyasında görmüş ve ona kavuşmalarının yakın olduğunu müjdelemiştir. Eserde Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin otağını kurduğu bir sonraki durak Katkatâne adındaki yer olmuştur. Burada sarığını sarıp askerlerini huzuruna topladı. Nasihat ve vaaz niteliğinde yaptığı konuşmasında Kûfe ehlinin sözünden dönerek Müslim'i şehit ettiğini söyledi. Hikmet aynasının şimdi başka bir suret gösterdiğini, Yezit ve askerlerinin kanlı kılıçlarına el atarak savaş için etraflarını sardığını dile getirdi. Musibet sahrasına düştüğünü anlayan Hz. Hüseyin şehadetin zafer kazanmasına engel olacağını, kendisi yüzünden askerlerine zarar gelmemesi için onlara dileyenin geri çekilebileceği yönünde son bir ruhsat verdi.

Meşhed-i Mihr-i Cemâl'in elimizdeki mevcut beyitlerine göre olay örgüsü burada kesilmektedir. Eserdeki olay örgüsünün Fuzûlî'nin eseriyle paralel gitmesi dikkat çekicidir. Her iki eserin birkaç bölümünden alınan örneklerle bu benzerliği göstermek yerinde olacaktır:

Hadikatü's-Süedâ	Meşhed-i Mihr-i Cemâl
...	İrsâl buyurdu ħallâk-ı 'âlem Geldi ħuzûra Cibrîl-i a'zam
Hüseyin bin Alî mütevellid oldukda Hazret-i İzzetden Cebrâ'ile emr oldı ki nüzül idüp hem velâdet tehniyesin vire ve hem şehâdet ta'ziyesin yetüre. Cebrâ'il-i Emîn nüzül itdükde Hüseyin-i mazlûm Hazret-i Resûlün kinârında idi; ol Hazrete tehniyet yetürdükden sonra ızhâr-ı ta'ziyet kıldı. Hazret-i Resûl eyitdi: Ey birâder sebeb-i tehniyet ma'lûmdur vesîle-i ta'ziyet nedür? Cebrâ'il eyitdi: Yâ Resûlallah bu mazlûmı senden sonra Kerbelâda tığ-i cefâyla zâlimler şehîd iderler ²⁰ ...	Hem tehniyât-ı velâdet etdi Hem ta'ziyât-ı şehâdet etdi Cibrîle şöyle etdi su'âlî Aldı cevâb-ı süzüş-me'âlî Tehniyetiniz ma'lûmdur ammâ Ta'ziyetiniz söyle nedür yâ Cebrâ'il eytdi ey vâkıf-ı küll Takdîr-i Ħağdır eyle taħammül Kerb ü belâda ma'sûm-ı nev-zâd Olmak şehîd-i şimşîr-i bünyâd (26-31)
... 'Abdullâh ibn-i Abbâs'tan sonra Muhammed-i Hanîfe ve 'Abdullâh-ı 'Ömer ve 'Abdullâh-ı Zübeyr hidmet-i şerîfine gelüp envâ'-ı mukaddemâtle nasihat kıldılar, sûdmend olmadı ve fâyide kılmadı; eyitdiler: "Yâ İmâm, bu isrâra sebep nedür?" Hazret-i İmâm Hüseyin eyitdi: "Ey kavm, hakkâ ki bu gice vâkı'ında gördüm, Hazret-i Resûl buyurdu ki: Ey Hüseyin Kûfe 'azîmetinde te'hîr ve ta'allül itmeyesen ve tarîk-i taksîr ve takâhül dutmayasen ki Hazret-i Sultân-ı serîr-i Kibriyâ seni ol buk'ada âlûde-i hâk ü hûn görmek ister ve	... Birkaç şahâbî vardı ħuzûra Ħaylî recâlâr kıldı o nûra Ayâ ne için zât-ı mürüvvet Eylersin öyle ısrâr-ı rıĦlet Rû'yâda gördüm bu şeb resûli Emr etdi bulsun 'azmim ħuşûli Dedi o kavme maħrûm-ı Kerrâr Bâ'is bu ħâle şu emr-i MuĦtâr

²⁰ Şeyma Güngör, *Fuzuli Hadikatü's-Süedâ* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 1987), 304.

<p>melâyike kemâl-i sabrun arz idüp meretebe-i itâ'atün göstermek ister; tevakkuf bu hıdmetde hatâdur ve ta'allül nâ-revâ". ... Ey Hüseyin çün nihâyet-i 'azmün ma'lûm oldı ve gâyet-i müsâferetün vüzûh buldı, bu etfâl ü 'ıyâli ne ümmîd ile diyâr-ı gurbete salursan ve ne vesîle ile ser-gerdân kılursan? Hüseyin eyitdi: "Ey 'azizler, Ehl-i Beytüm ahvâlin dahu Hazret-i Resûle dahı arz itdüm buyurdı ki anları dahı Vâcibü'l-Vücûd zâlimler elinde esîr ü 'âciz görmek ister ve anlara dahı ol belâya mukâbil cezâ yitürmek ister"²¹ (Güngör 1987: 309)</p>	<p>Beni o yerde ol Rabb-ı ekber Âğuşte-i hûn görmeklik ister</p> <p>Emre ri 'âyet kıılmağ revâdır Zerre ta'allül etmek hañâdır</p> <p>Dediler anlar ey zât-ı ma'sûm Etdi tezâhür esrâr-ı mektüm</p> <p>Ammâ ne lâzım ey zât-ı âhîr Olsun 'ıyâl u etfâl berâber</p> <p>Lâyık mı çeksin erkân-ı 'ismet Şahrâ-yı gamda hâl-i melâlet</p> <p>Dedi o hañret ey kavm-i şâdık Emr-i resûle bu da muvâfık</p> <p>Böyle buyurmuş Hâllâk-ı bîçün Anlar da olsun mazlûm-ı mel'ûn</p> <p>Görsünler el-hağ hepsi cefâyı Bulsunlar andan ecr-i Hüdâyı (111-122)</p>
--	---

Örneklerden görüldüğü üzere, Hafid Efendi'nin Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'ya doğru yola çıktığı bölümden başlayarak *Hadikatü's-Süedâ*'yı -manzum kısımlarını atlayıp- satır satır okuyarak nazma çektiği görülmektedir. Fuzûlî'nin eserinin nazma çekildiği ilk ve tek örneğin *Kitâb-ı Kerbelâ* adındaki eseriyle 18. yüzyıl şairlerinden Darendeli Bekâyî'ye ait olduğu bilinmekte idi. Ancak eserin mevcut beyitleri ile Fuzûlî'nin eseri karşılaştırıldığında *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in *Kitâb-ı Kerbelâ* ile aynı doğrultuda yazılan bir diğer eser olduğunu söylemek mümkündür.

2.2.2. Şahıslar

2.2.2.1. Hz. Muhammed

Fil vakasından elli beş gün sonra 571 yılının Rumi nisan, kamerî rebiülevvel ayında Mekke'de dünyaya geldi. İsmi övülmüş manasına gelen Hz. Muhammed son peygamberdir. Daha doğmadan babasını, altı yaşına geldiğinde ise annesini kaybetti. Önce dedesinin, onun ölümünden sonra da amcasının himayesinde büyüdü. Kırk yaşındayken Hira mağarasında İslam'ı tebliğ etmek üzere peygamberlikle görevlendirildi. Bu uğurda Bedir, Hendek, Uhud başta olmak üzere birçok savaş yaptı, Mekke'den Medine'ye göç etmek zorunda kaldı. Hicretin onuncu yılında risaletini tamamlayarak 632'de ahiret göç etti.²²

Hz. Hasan ve Hüseyin'in dedesi olması sebebiyle Kerbelâ metinlerinde adından sıkça söz edilen Hz. Muhammed, *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'de *fahr-ı risâlet*, *vâkıf-ı küll*, *nûr-ı ayn* ve *resûl-i sâhib-kemâl gibi* sıfatlarla anılır. Hz. Hüseyin henüz doğmuşken Cebrail gelerek onun şehit olacağını kendisine bildirir. Hz. Hüseyin Kerbelâ'ya doğru yola çıktığında rüyasında dedesi ona şehit olacağını söyler:

Ol gün kenâr-ı fahr-ı risâlet
Oldı Hüseyne bâlîn-i râhat (25)

Cebra'il eytdi ey vâkıf-ı küll
Tağdîr-i Hağdır eyle tağammül (30)

Ma'nâda gördüm ol nûr-ı 'aynı
Bu hâle ifhâm etmişdi 'aynî (91)

²¹ Şeyma Güngör, *Fuzuli Hadikatü's-Süedâ* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 1987), 309.

²² Hz. Peygamberin hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Fayda, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2020), 406-420.

2.2.2.2. Hz. Ali

İslam'ı kabul eden ilk dört kişiden biri olan Hz. Ali, dört halifenin sonuncusu olup Hz. Peygamberin hem amcasının oğlu hem de damadıdır. Yiğitliği sebebiyle Esedullah, Şâh-ı Merdân ve Haydar-ı Kerrâr olarak bilindi. Hz. Osman'ın şehit edilmesiyle halife oldu ancak onun hilafetini kabul etmeyen Şam valisi Muaviye ile yaşadığı anlaşmazlıklar sebebiyle Muaviye taraftarlarınca şehit edildi. Hz. Fatıma'dan Hasan, Hüseyin ve Zeynep adında üç çocuğu olmuş, Hz. Peygamber'in soyu onun vasıtasıyla Zeynep'le sürmüştür.²³

Divan şiirine daha çok yiğitliği ile konu olan Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hüseyin'in babası olması hasebiyle de Kerbelâ metinlerinde sıkça zikredilmiştir. Mesnevide Hz. Ali, kendi isminin yanı sıra *Hayder*, *şâh-ı velâyet* ve *şîr-i Hudâ* olarak da geçmektedir. Hz. Ali, oğlu Hüseyin'in şehit olacağını dedesinden öğrenince ağlamıştır. Öte yandan Kûfe'ye gitmek isteyen Hz. Hüseyin'e babasının da orada sıkıntılar çektiği hatırlatılır:

Giryân u maḥzûn şâhib-şâ'âdet

Etdi 'Alîye ḥâlî ḥikâyet

Pür-zâr u efgân şâh-ı velâyet

Ḳıldı sa'âdet-gâha 'azîmet (35-36)

Şîr-i Hudâ da ḳılmışdı niyyât

Oldı o yolda vaḳf-ı beliyyât (78)

2.2.2.3. Hz. Hasan

Hicretin beşinci yılı Medine'de doğdu. Muaviye kendisinden sonra Hasan'ın halife olacağını duyurunca oğlu Muaviye onu hanımına zehirletti. Hz. Peygambere simaen çok benzediği rivayet edilir.²⁴ Mesnevide Hz. Hasan'ın adı iki yerde geçmektedir. Hz. Peygamber oğlunun ne zaman şehit edileceğini soran Fatıma'ya Hasan'dan sonra cevabını verir. Yine Kûfe ehlinin şer ehli oluşu Hz. Hasan'a da eziyet etmişlerdi şeklinde vurgulanır:

Vaḳt-i şehâdet benden de soñra

Ḳayder Ḳasandan senden de soñra (42)

Görmüşdi ḥattâ zât-ı Ḳasan da

Ol ehl-i şerden mekr ü fiten de (79)

2.2.2.4. Hz. Hüseyin

Hz. Peygamberin ikinci torunudur. Babası Hz. Ali'nin vefatı ile Medine'ye geldi. Muaviye'nin ardından halifeliğini ilan eden Yezit'e biat etmedi. Kûfelilerin kendisine biat çağrısıyla Irak'a doğru yola çıktı. Kerbelâ'da Yezit ve askerleri tarafından beraberindeki 72 kişiyle şehit edildi. Dinî edebiyatta bu olaya büyük önem atfedilmiş, maktel türünde yazılan eserlerde Hz. Hüseyin baş karakter konumunda olmuştur. Hafîd Efendi'nin eserinde Hz. Hüseyin *ibn-i Ali*, *imâm*, *zât-ı ma'sûm*, *zât-ı âhir*, *cânân*, *nûr-ı izzet*, *nûr-ı çeşm-i ehl-i Medîne*, *mâhitâb-ı râh-ı hakikat* gibi sıfatlarla anılmıştır:

Ey nûr-ı çeşm-i ehl-i Medîne

Vardır çün ehl-i Kûfede kîne (76)

Dediler anlar ey zât-ı ma'sûm

Etdi tezâhür esrâr-ı mektûm

Ammâ ne lâzım ey zât-ı âḫîr

Olsun 'iyâl u eḫfâl berâber (117-118)

Dediler anlar ey nûr-ı 'izzet

Ey mâhitâb-ı râh-ı ḫaḳîḳat (175)

²³ Ethem Ruhi Fıġlalı, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1989), 371-374.

²⁴ Ethem Ruhi Fıġlalı, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1997), 282.

2.2.2.5. Hz. Fâtıma (Zehrâ)

Hz. Peygamberin kızı, Hz. Hasan ve Hüseyin'in annesidir. Yüzünün beyazlığından dolayı Zehra olarak anılmıştır. Bu isminin yanı sıra eserde kân-ı ismet olarak nitelenmiştir. Hz. Ali'nin yüzündeki hüzünden Hz. Hüseyin'in şehit olacağını öğrenir. Bunun üzerine babası Hz. Peygambere oğlunun şehadet vaktini öğrenmek için gider:

Gör-di 'Alîde hâl-i melâlet
Etdi cenâb-ı Zehrâ da hayret (37)

Ṭuydı bu emri ol kân-ı 'ismet
Dedi bu oldu baña muşîbet (43)

2.2.2.6. Hz. Musa

İsraioğullarından İmran'ın oğludur. İlahlık iddiasında bulunan Firavun'un hükümdar olduğu yıllarda Mısır'da doğdu. Allah onu Firavun'un karısı Asiye eliyle büyüttü. Kendisine peygamberlik verildikten sonra Firavun'u Allah'ın dinine davet etti. Türlü mucizeler göstermesine rağmen iman etmeyen Firavun ve ordusu, Hz. Musa'nın peşinden giderken Kızıldeniz'de boğuldu. Edebiyatımızda genellikle Tur Dağı'nda Allah ile konuşmasına, Firavun'un sihirbazlarına asasıyla galebe çalmasına ve yed-i beyzasına telmih yapılır.²⁵ Manzumede ise Hz. Hüseyin'in ısrarla Kerbelâ'ya gitmek isteği içindeki hikmetin halk tarafından anlaşılabilmesi, Hz. Musa ve Hızır'ın Kur'an-ı Kerim'de²⁶ anlatılan kıssasına telmihle açıklanmıştır:

Esrâr-ı hikmet halka nihândır
Ammâ o hikmet bizce 'ayândır

Hark-ı sefîne Mûsâya pinhân
Hızra o hikmet ise nümâyân (105-106)

2.2.2.7. Yezit b. Muâviye

Muaviye'nin oğlu Yezit (öl. 683), Emevilerin ikinci halifesiydi. Kendisine biat etmeyen Hz. Hüseyin ve beraberindeki yetmiş iki kişiyi susuz bırakarak Kerbelâ'da şehit etti. Alevi-Bektaşiler bir düşmanlık göstergesi olarak adını küfür sözü olarak kullanır. Maktel türü metinlerde adından her zaman lanetle söz edilir. *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'de Yezit lâ'in, pelîd, leîm gibi sıfatlarla anılmıştır:

La'netle yâd it mel'ün Yezîdi
Nefretle zîkr it kâr-ı pelîdi (21)

La'net ederler mel'ün Yezîde
Kâr-ı le'im meş'üm pelîde (50)

2.2.2.8. Müslim b. Akîl

Hz. Hüseyin'in amcasının oğludur. Kûfe'den kendisine biat ettiğini söyleyen insanların sözlerine ne kadar sadık olduklarını anlamak için Hz. Hüseyin, Müslim'i Kûfe'ye gitmekle görevlendirdi. Müslim Kûfe'ye varınca yaklaşık 18 bin kişinin biatını aldı ve Hz. Hüseyin'e haber gönderdi. Ancak Yezit'in valisi Ubeydullah durumu haber alınca çeşitli oyunlarla biat edenlerin taraf değiştirmesini sağladı. Müslim bu gelişmelerden Hz. Hüseyin'i haberdar edemedi 680'de Ubeydullah tarafından şehit edildi.²⁷ Manzumede Kûfelilerin Hz. Hüseyin'i kendisine biat için Müslim vasıtasıyla davet ettiği, bu davet üzerine yola çıkan Hz. Hüseyin'e henüz Irak'a vardığında Müslim'in şehit edildiği haberinin ulaştığı anlatılır:

²⁵ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü* (İstanbul: Kapı Yay. 2010), 334-335.

²⁶ Hz. Musa ve Hızır kıssası için bk. Kur'an-ı Kerim 18: 65-82.

²⁷ Yiğit İsmail, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2006), 91-92.

Etdi 'Aķıl u Müslim delâlet
Çün ehl-i Kûfe kılmışdı da'vet (69)

Etdi teşâdüf bu yevm-i rihlet
Müslime ermiş feyz-i şehâdet (129)

2.2.2.9. Abdullâh b. Abbâs

Hız. Peygamber'in amcasının oğludur. Tefsir ve fıkhıta oldukça bilgiliydi. Çok hadis rivayet eden sahabeler arasındadır. Hız. Ali taraftarları Hız. Hüseyin'i Kûfe'ye davet edince Abdullah onlara güvenilemeyeceğini, mutlaka gitmek istiyorsa da onların biatini Yemen'de alması gerektiğini, aksi hâlde telafisi mümkün olmayan sonuçlarla karşılayabileceğini söyledi.²⁸ Abdullah ibn-i Abbas'ın Kerbelâ'ya gitmekte ısrarlı olan Hız. Hüseyin'i bu kararından vazgeçirme gayreti manzumede de özetlenmiştir. Hız. Hüseyin'in ona *zât-ı kâmil* ve *sâdıku'n-nâs* olarak hitap ettiği görülür:

'Abdu'llâh ol dem vardı huzûra
İfâ-yı ta'sîm etdi o nûra

Ey nûr-ı çeşm-i ehl-i Medîne
Vardır çün ehl-i Kûfede kîne

Vazgeç ne lâzım böyle seferden
Nefsiñ hâlâş et şerr u hâşardan (75-77)

Dedi o hâzret ey ibn-i 'Abbâs
Ey zât-ı kâmil ey sâdıku'n-nâs (80)

Yukarıda zikredilen isimlerin dışında genel olarak *ehl-i Kûfe*, *ehl-i şer*, *ceyş-i Yezit*, *kavm-i sâdik*, *erkân-ı ismet*, *ebnâ-yı Hâşim*, *eşraf-ı Mekke* ve *a'yân-ı Ka'be* gibi terkiplerle kimi gruplara gönderme yapılmıştır.

2.2.3. Mekânlar

2.2.3.1. Kerbelâ

Hız. Hüseyin ve beraberindekilerin Yezit'in emrindeki askerlerce şehit edildiği yer olan Kerbelâ, Bağdat'ın yaklaşık 100 km. güneybatısında bulunur. Hız. Hüseyin'in türbesi buradadır. Divan edebiyatında kaleme alınan maktel türündeki eserlerde Kerbelâ deşt, sahra ve çöl ve susuzluk gibi olumsuz adlandırmalarla ifade edilir.²⁹ *Meşhed-i Mihr-i Cemâl'* de de bu yönüne atıfla *Kerb ü bela* şeklinde yazılmıştır. Cebrail, Hız. Peygambere gelerek Hız. Hüseyin'in kaderine Kerbelâ'da şehit olmanın yazıldığını bildirir:

Ammâ yazılmış levh-i kazâda
Olmağ şehîd bu kerb ü belâda (24)

Kerb ü belâda ma'sûm-ı nev-zâd
Olmak şehîd-i şimşîr-i bünyâd (31)

2.2.3.2. Medine

Arap Yarımadası'nda, Mekke'nin yaklaşık 350 km. kuzeyindedir. İslam'dan önceki adı Yesrib'dir. Bu ismin Medine'ye yerleşen ilk kişi olan Yesrib b. Vâil b. Kâyne b. Mehlâbil'den dolayı verildiği rivayete edilir. İslam kaynaklarında Tayyibe, Dârü'l-hicre, Dârüliman ve Hız. Peygambere nisbetle Medinetü'n-nebi ile Medinetü'l-Münevvere gibi isimlerle anılır. Hız. Peygamberin hicretten sonra Hız. İbrahim'in Mekke'yi harem yaptığı gibi ben de Medine'yi

²⁸ İsmail Lütfü Çakan ve Muhammed Eroğlu *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1988), 76-77.

²⁹ Mustafa Öz, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2022), 271.

harem yaptım demesinden dolayı Mekke ile birlikte Haremeyn olarak ilan edilmiştir.³⁰ Mesnevîde Hz. Hüseyin'in doğumuyla Medine'nin sevinçle dolduğundan bahsedilir. Abdullah ibn-i Abbas'ın da Medine'ye gitmesi gerektiğinden Hz. Hüseyin'in bereberinde olamadığından söz edilir:

Geldi Hüseyin-i mazlûm zemîne
Mesrûrî oldı ehl-i Medîne (23)

Semt-i Medîne 'azmi muqarrer
Şoñra bu hidmet ola müyesser (110)

2.2.3.3. Mekke (Kâbe, Bathâ)

Hz. Peygamber'in doğduğu şehirdir. İslamiyet'in doğuş yeri olması ve Kabe'nin orada bulunması Mekke'ye tarih boyunca önem atfetmiştir. Mükerrerem olarak nitelenen Mekke'nin eski adının Batha olmasından dolayı Hz. Peygamber'in dedesi Abdülmuttalib'in "Ebu'l-Bathâ" künyesiyle anıldığı bilinmektedir.³¹ *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'de Hz. Hüseyin, keremli olan Mekke'nin Yezit'in fesat tohumlarına mekân olmaması için buradan ayrılır. Bu sebeple Batha'nın Hz. Hüseyin'den ayrı düştüğünden bahsedilir. Ayrıca Müslim'in şehit edilüşinin Mekke ve Kâbe ehlini hüzne boğduğu anlatılır:

Ka'be olurken beyt-i mükerrerem
Râzı olur mı vicdân-ı 'âlem

Mümkün mi olsun bu arz-ı Baḥḥâ
Toḥm-ı fesâd-ı mel'ûna aḥrâ (97-98)

Baḥḥâyı mehcür etdi özünden
Oldı 'Irâka toḡrı kadem-zen (128)

A 'yân-ı Ka'be ğam-gîn u mahzûn
Eşrâf-ı Mekke süzân u dil-hûn (130)

2.2.3.4. Kûfe (Irak)

Güney Irak'ta Hz. Ömer'in emriyle Sa'd b. Ebu Vakkas tarafından kurulmuştur. Bağdat'a 170 km uzaklıkta, Fırat'ın batısında, Necef ile Kerbelâ arasındadır. Hz. Ali, Cemal Vakası'ndan sonra yönetim merkezi olarak Kûfe'yi seçmiştir. Sıffin'de Hz. Ali'nin hakem tayinini kabul etmemesi neticesinde Temim kabilesince ortaya çıkan hariciler tarafından Kûfe Camii'nde şehit edildi. Kûfeliler Muaviye'nin ölümünden sonra Yezit'e biat etmeyip Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet mektupları gönderip halife yapmak istediler. Hz. Hüseyin onların daveti üzerine Irak'a doğru yola çıkmışken bu sözlerinden dönüp önce Müslim'in daha sonra da Kerbelâ'da Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin şehit olmasına zemin hazırladılar.³² Bu sebeple Kûfe, diğer maktellerde olduğu gibi *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'e de vefasızlığıyla konu olmuştur:

Beni ne çâre ḥükm-i meşiyet
Sûy-ı 'Irâka etmekde da'vet (104)

Baḥḥâyı mehcür etdi özünden
Oldı 'Irâka toḡrı kadem-zen (128)

Etdi 'Aḳîl u Müslim delâlet
Çün ehl-i Kûfe kılmışdı da'vet (70)

³⁰ Nebi Bozkurt ve Mustafa Sabri Büyükaşçı *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2003), 305-306.

³¹ Salim Öğüt, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1994), 82-83.

³² Casim Avcı, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2002), 339-341.

Ey nür-ı çeşm-i ehl-i Medîne
Vardır çün ehl-i Kûfede kîne (76)

Ma'lûm ki ehl-i Kûfe mihendir
Vâlîsi haşm-ı râh-ı mübîndir (163)

2.2.3.5. Yemen

Kızıldeniz'e ve Hint Okyanusu'nun Aden Körfezi'ne kıyısı olan Yemen, kuzeyden Suudi Arabistan'a, doğudan Umman'a komşudur. Kur'an-ı Kerîm'de Hz. Süleyman'ın Yemen'in en önemli şehri olan Sebe'ye peygamber olarak gönderildiği zikredilir. Yemen'in İslam'ı kabulü Medine'ye hicretten sonra, Hz. Peygamber'in Muaz b. Cebel başkanlığında bir heyeti Yemen'e göndermesiyle olmuştur.³³ Eserde Abdullah ibn-i Abbas, Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gitmeyip Yezit'e karşı savaşı Yemen'de vermesini istediği anlatılır:

Etmek dilersen ahsen gâzâyı
Arz-ı Yemende rekz et livâyı (101)

2.2.3.6. Katkatâne

Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye doğru giderken konakladığı dördüncü, Kerbelâ'dan önce konakladığı son mekândır. *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'de Hz. Hüseyin'in burada askerlerini topladığı ve onlara vaaz yollu nasihatler verdikten sonra Kûfe ehlinin ihanetiyle Müslim'in şehit edildiğini bildirdiği aktarılır:

Terk etdi hażret bu hoş turağı
Tâ Katkatâne kurdı otağı
İmâme tezyîn etdi serini
Çekdi hużura hep askerini (160-161)

Olsun ki size bu emr ma'lûm
Etdiler ibn-i Akîli mazlûm (164)

Sonuç

Hz. Hüseyin ve beraberindeki kişilerin Yezit'in komutasındaki askerler tarafından susuz bırakıldıktan sonra Kerbelâ'da şehit edilmeleri, İslam tarihinin en elim hadiselerinden biri olarak anılmıştır. Bu vakanın hafızalardaki yerini canlı tutmak için edebiyatımızda maktel türü altında birçok eser kaleme alınmıştır. 19. yüzyılın sonlarında yaşayan Hafîd Efendi'nin *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'i de bunlardan biridir. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan manzume Malumat gazetesinde peyderpey yayımlanmıştır. Yapılan tarama neticesinde gazetenin 31-32., 33-34., 35-36., 38, 42, 46, ve 53. sayılarında eserin 175 beyti tespit edilmiştir. Hem eserin olay örgüsünden hem de 53. sayıda yer alan "ma-ba'dı var" ifadesinden mesnevinin devamının olduğu anlaşılmaktadır. Ancak gazetenin sonraki sayıları taranmasına rağmen, eserin kalan beyitlerine rastlanmamıştır. Eserin eksik olması Hafîd Bey'in eserini peyderpey yazarak gazeteye gönderdiği ancak 175. beyitten sonra yazmaktan vazgeçtiği ya da devamını başka bir gazetede yayımlatmış olabileceği ihtimalini akla getirebilir. Fakat *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* için takriz yazan şairlerin eseri müstakil bir kitap olarak gördüklerini açıkça ifade etmeleri, bu ihtimali oldukça zayıflatmaktadır. Bu durumda Hafîd Efendi'nin tamamlayıp gazeteyi gönderdiği eseri tefrika şeklinde yayımlanırken 175. beyitten sonra şairin ya da gazetenin sebebinin bilmediğimiz bir tasarrufuyla sekteye uğramış olması ya da kalan kısmının başka bir yerde yayımlanmış olması daha kuvvetli bir ihtimal olarak görünmektedir.

Herhangi bir başlıklandırmaya rastlanmayan eserin telifinde *Hadikatü's-Süedâ*'nın büyük etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Hafîd Bey, Fuzûlî'nin eserindeki ilk bölümleri atlayarak

³³ İdris Bostan, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2013), 412.

Meşhed-i Mihr-i Cemâl'e Hz. Hüseyin'in Mekke'de Kerbelâ'ya hareketinin anlatıldığı bölümle başlamıştır. Her iki eser karşılaştırıldığında Hafid Bey'in *Hadikatü's-Süedâ*'yı okuyup nazmen özetlediği görülmektedir. Bunu yaparken manzum kısımları atlamış, çoğu yerde Fuzûlî'nin kelimelerini kullanmaya özen göstermiştir. 18. asır şairlerinden Dârendeli Bekâyî'nin kaleme aldığı *Kitâb-ı Kerbelâ*'nın, *Hadikatü's-Süedâ*'nın nazma çeken ilk eser olduğu bilinmektedir. Çalışma ile *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in aynı doğrultuda yazılmış bir diğer eser olduğu görülmüştür. Hafid Efendi'nin fazlaca ayrıntıya girmeden eserini kaleme aldığı da düşünülürse *Kitâb-ı Kerbelâ*'ya nispeten daha muhtasar olduğu düşünülen *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*'in şu an için tespit edilebilen beyitlerine bakılarak henüz yarısına dahi gelinmediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Eserin geri kalan kısmı şayet mevcutsa ve bir şekilde bulunarak tamamlanabilirse literatüre önemli bir eserin daha kazandırılacağı aşikârdır.

Son olarak şunu belirtmek gerekir ki bu çalışmanın bir amacı da son dönemde Osmanlı Türkçesi ile yazılmış gazetelere dikkat çekmektir. Zira çalışma esnasında Hafid Bey'in eserinin devamı bulunabilir ümidiyle *Malumat* gazetesiyle aynı dönemde yazılmış diğer gazetelerin belki yüzlerce sayısı taranmış, eserin devamı bulunamasa da bu gazetelerde onlarca divan şairinin farklı nazım şekilleriyle yazılmış manzumeleri ile karşılaşılmıştır. Divanlarda bulunmayan kimi şiirlerin her geçen gün mecmualar vasıtasıyla ortaya çıkarıldığına şahit olunmaktadır. Bu itibarla, gün yüzüne çıkmamış birçok şiir ve tefrika hâlinde yazılmış *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* gibi birçok eser belki de gazetelerde araştırmacıların ilgisini beklemektedir. Osmanlı'nın son döneminde çıkarılan ve alanda nispeten ihmal edildiği düşünülen gazetelere ilginin arttığını görmek, çalışmanın amacına ulaşmasına katkı sağlamış olacaktır.

Kaynakça

- Avcı, Casim, "Kûfe", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2002, C. 26, 339-342.
- Azizova, Elnure, "*Kerbela Vak'ası*", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, 2001.
- Balcı, Sezai, "Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 27/44, (2008): 5 Şubat 2023, <https://dergipark.org.tr>.
- Bozkurt, Nebi ve Mustafa Sabri Büyükaşçı, "Medine". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2003, C. 28, 305-311.
- Çakan, İsmail Lütfü ve Muhammed Eroğlu "Abdullah b. Abbas". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay. 1988, C. 1, 76-79.
- Durkaya, Hayriye, "Kerbelâ Mersiyelerinde Beddua". Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. 59, s. 185-194.
- Eren, Hulusi, *Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ) Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 2017, erişim tarihi: 25.01.2023, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56213,darendeli-katipzade-bekayi-maktel-i-huseyn-kitab-i-kerb-.pdf?0>
- Ertekin, Ertuğrul, "Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler". *Âşinâ*, VIII/23-24, (2006): 80-87, 20 Ocak 2023, <https://dergipark.org.tr>.
- Ertekin, Ertuğrul, "Yahya b. Bahşi'nin Maktel-i Hüseyin'i" *Kible Dergisi*, 35, (2010): 105-118, 20 Ocak 2023, <https://dergipark.org.tr>.
- Fıglalı, Ethem Ruhi, "Ali". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1998, C. 18, 518-521.

- Fıglalı, Ethem Ruhi, "Hasan". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1997, C. 16, 282-285.
- Fıglalı, Ethem Ruhi, "Hüseyin". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1989, C. 2, 371-374.
- İnal, İbnülemin M., *Son Asır Türk şairleri*, C.4. İstanbul: Millî Eğitim Basım Evi, 1970.
- İpşirli, Mehmet, "Mahreç". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2003, C. 27, 387-388.
- Köksal, Mustafa Âsım, *H. Hüseyin ve Kerbelâ Fâciası*. Ankara: Akçağ Yay., 1984.
- Kurtuluş, Rıza, "Arap ve Fars Edebiyatında Kerbelâ". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2022, C. 25, 272-274.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 31-32, 23 Nisan 1896, s. 682.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 33-34, 30 Nisan 1896, s. 721-722.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 35-36, 14 Mayıs 1896, s. 771.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 38, 30 Mayıs 1896, s. 818.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 42, 25 Haziran 1896, s. 924.
- Ma'lûmât*, C. 2., nr. 46, 6 Ağustos 1896, s. 1017-1018.
- Ma'lûmât*, C. 3., nr. 53, 24 Eylül 1896, s. 96-97.
- Öğüt, Salim "Ebtah" *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 1994, C. 10, 82-83.
- Öz, Mustafa, "Kerbelâ". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2022, C. 25, 271-272.
- Tomar, Cengiz, "Yemen". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2013, C. 43. 401-406.
- Türkoğlu, Serkan, "*Bekâit Kitâb-ı Kerbelâ*", Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2012.
- Uzun, Mustafa, "Türk Edebiyatında Kerbelâ". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2002, C. 25, 274-275.
- Yiğit, İsmail, "Müslim b. Akîl". *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yay., 2006, C. 32, 91-92.

[Metin]

Meshed-i Mihr-i Cemâl

[fa 'lün fe 'ülün fa 'lün fe 'ülün]

- 1 Terk et sükûti ey hâme söyle [31-32]³⁴
 Zîkr-i Hudâ vü peygamber ile
 Eyle du'âyı 'Abdü'l-Hamîde
 Sultânu'l-'âlem ibnü'l-Mecîde
 Hâkânı baħr u berr-i cihânîñ
 Fârûk-ı vâlâ-şânı zemânın

³⁴ Köşeli parantez içerisinde metnin *Malumat* gazetesindeki cilt numaraları gösterilmiştir.

- ‘Âlî vekîl-i resûl-i ekrem
Gâzî-i zî-şân destûr-ı a‘zâm
- 5 Eyler nebî-i zîşâna hîdmet
Bir vaqf-ı dil-h‘âh her ân u sâ‘at
Eşyâ-yı mebrûk anda emânet
Rû-mâl olur da eyler hîrâset
Mevdû‘ bi-haqqın hük-m-i şerî‘at
Rûşen çerâğ-ı nûr-ı emânet
Râh-ı mübîne mâh-ı hidâyet
Haqq reh-nümâ-yı fevz ü selâmet
Mülhem o qalbe âşâr-ı hikmet
Mehdî ezelden hilm ü fazîlet
- 10 Zînet-resâ-yı taht-ı ‘adâlet
Hârîk-nümâ-yı feyz ü kerâmet
Râyet-güşâ-yı meydân-ı himmet
Eşheb-süvâr-ı sahrâ-yı şevket
Cismiyle mülk ü millet mübâhî
Ola hafîzi şavn-ı ilâhî
Olsun zahîrî rûh-ı peyâamber
Olsun mu‘îni âl-i mu‘tahhar
Âmâl-i şevket olsun mü‘ebbed
Âşâr-ı devlet olsun mü‘ebbed
- 15 Cismiyle dâ‘im olsun bu ‘âlem
Kılsın cihânı dil-şâd u hurrem
‘Asrında etdim bu nazmı taht-ı
Bir vaq‘â-i dil-süz ile taşvîr
Şerh et vukû‘-ı kerb ü belâyı
Baş it kazâ-yı âl-i ‘abâyı
Yâd it ‘Âlî vü Zehrâyı ağla
Zîkr-i Hüseyin it hem sîne dağla
Çıksın şarîrîñ tâ âsumâna
İrsin figânîñ ehl-i cenâna
- 20 Pür-ra‘şe itsün lâhütîyânı
Pür-giryeye kılsın çeşm-i cihânı
La‘netle yâd it mel‘ûn Yezîdi
Nefretle zîkr it kâr-ı pelîdi
İşte saña bu bir hîdmet oldı
Maşşûl-i ‘ömrüñ zî-kıymet oldı
Geldi Hüseyin-i mazlûm zemîne
Mesrûrî oldı ehl-i Medîne
Ammâ yazılmış levh-i kazâda
Olmağ şehîd bu kerb ü belâda

- 25 Ol gün kenâr-ı fahr-ı risâlet
Oldı Hüseyme bālîn-i râhat
İrsâl buyurdu hallâk-ı 'âlem
Geldi huzûra Cibrîl-i a'zam
Hem tehniyât-ı velâdet etdi
Hem ta'ziyât-ı şehâdet etdi
Cibrîle şöyle etdi su'âlî
Aldı cevâb-ı sūziş-me'âlî
Tehniyetiñiz ma'lûmdur ammâ
Ta'ziyetiñiz söyle nedür yâ
- 30 Cebrâ'il eytdi ey vâkıf-ı küll
Taqdîr-i Hâkdır eyle taħammül
Kerb ü belâda ma'sûm-ı nev-zâd
Olmak şehîd-i şimşîr-i bünyâd
Tebliğ edince Cibrîl bu hâli
İrdi husûfa mihr-i cemâlî
Ol gün huzûrda hâzırdı Hayder
Gördi resûli gâyet mükedder
Şordı resûl-i şâhib-kemâle
Bâ'is ne oldı hüzn ü melâle
- 35 Giryân u maħzûn şâhib-şâ'âdet
Etdi 'Alîye hâli hikâyet
Pür-zâr u efgân şâh-ı velâyet
Kıldı sa'âdet-gâha 'azîmet
Gördi 'Alîde hâl-i melâlet
Etdi cenâb-ı Zehrâ da hayret
Oldı su'âl-i hâle şitâbân
Burc-ı esedden ol mâh-i tâbân
Bu hâli ifhâm etdi zarûrî
Fahru'n-nisânîñ gitdi sürürî
- 40 Gitdi huzûr-ı cedd-i kerîme
Şordı şehâdet vaktin kerîme
Etdi cevâba luḫ u 'inâyet
Oldı teselli-sâz-ı melâlet
Vaḫt-i şehâdet benden de soñra
Hayder Hasandan senden de soñra
Tuydı bu emri ol kân-ı 'ismet
Dedi bu oldı baña muşîbet
Kim ola âyâ hîn-i felâket
Eyler gazâ-yı mazlûma raḫbet
- 45 Budur nidâ-yı hâtif ol anda
Vardır ki ümmet âhîr zemânda

- Anlar muhibb-i âl-i 'abâdır
Tâ haşr olunca mâtem-fezâdır
- Her gün ederler çāk-ı giribân
Hengâm-ı mâtem giryân giryân
- Zâr u perişân eylerler efgân
Kânlar içinde hep ehl-i imân
- Râh-ı vefâda kōl kōl tururlar
Âl-i 'abâya rahmet oqurlar
- 50 La'net ederler mel'ün Yezîde
Kâr-ı le'im meş'üm pelîde
- Şanman ki sâde insânlar eyler
Cinler perîler hayvânlar eyler
- Cennetde hür u hem ğilmân aĝlar
Ehl-i semâvât hepsi kân aĝlar
- Hattâ ki Kutrus dedi bu hâli [33-34]
Etdi cenâb-ı Haĝdan su'âli
- Vaqt-i şehâdet yâ Rab gideydim
İbn-i 'Alîye hizmet ideydim
- 55 Varken melekler öz hizmetimde
Dîni kıomazdım ben zimmetimde
- Âl-i nebîye imdâd ederdim
Ceyş-i Yezîdi berbâd ederdim
- Geldi nidâ-yı 'izzet Hudâdan
Yoksa naşîbiñ emr-i ğazâdan
- Git de mezâr-ı pāk-ı Hüseyne
Bu 'askeriñle çāk eyle sine
- Tâ haşr olunca ta'ziyetin kıl
Hem de şehâdet tehniyetin kıl
- 60 Nezir et sevâb-ı ta'ziyetin hem
Ol kavme eyler 'ömrünce mâtem
- Mervî ki yevm-i rikkat-fezâda
Ol hâdisât-ı hikmet-fezâda
- Cibrîle Kutrus etdi refâkat
Kıldı recâ-yı luţf-ı şefâ'at
- Etmışdi emr-i Haĝda tekâsül
Kahr-ı İlâhî etmiş anı kül
- Sidre-nişîn-i rif'at[di]³⁵ her ân
Olmuşdi bâl u peri perişân
- 65 Rahm etdi hâle muhtâr-ı 'âlem
Pây-ı Hüseyni gösterdi ol dem

³⁵ rif'at[di]: rif'atken M (Matbu metin kısaltması M ile gösterilmiştir.)

- Bulmak diler[i]señ³⁶ zaḥma merhem
Sür cismiñ etsin iḥyâ bu pâ hem
- Mess etdi cismin pây-ı yemîne
Buldı ifâkat ol yarasına
- Ol anda bâl u peri düzeldi
Rabbü'l-emâna toĝrı yüceldi
- Maĝfûr-ı Rabb-i zü'l-‘izzet oldı
Mesrûr-ı Rabb-i zü'l-ḥikmet oldı
- 70 Etdi ‘Aķıl u Müslim delâlet
Çün ehl-i Kûfe kılmışdı da‘vet
- Taḥķik olunmuş a‘yân-ı Kûfe
Taşdik olunmuş erkân-ı Kûfe
- Şadıķmış anlar zât-ı Hüseyne
Muḥlismiş anlar dîn-i mübîne
- Kaşd-ı seferle ol zât-ı vâlâ
Esbâb-ı râhı kıldı müheyyâ
- Terk-i ‘azîmet kılmak çün ol yâr
Eyledi³⁷ o da ilḥâh u ısrâr
- 75 ‘Abdu’llâh ol dem vardı ḥuzûra
İfâ-yı ta‘şim etdi o nûra
- Ey nûr-ı çeşm-i ehl-i Medîne
Vardır çün ehl-i Kûfede kîne
- Vazgeç ne lâzım böyle seferden
Nefsiñ ḥalâş et şerr u ḥaṭardan
- Şîr-i Hudâda kılmışdı niyyât
Oldı o yolda vaķf-ı beliyyât
- Görmüşdi hattâ zât-ı Ḥasan da
Ol ehl-i şerden mekr ü fiten de
- 80 Dedi o ḥazret ey ibn-i ‘Abbâs
Ey zât-ı kâmil ey şadıķu’n-nâs
- Kıldı veşâyâ hep müslümânlar
Nâmeyle da‘vet etdiler anlar
- Etdiler anlar gerçi kefâlet
Bulam o yerde bin fevz u nuşret
- Mümkündür emr-i Ḥaķ bula şüret
Olsun nümâyân nûr-ı ḥaķikâat
- ‘Abdu’llâh eytdi ey ibn-i kerrâr
Anda Yezîdiñ bir nâ‘ibi var
- 85 Yezîde ĝâlib olmakda melḥûz
Anda mażarrat bulmaķda melḥûz

³⁶ diler[i]sen: dilersen ger M

³⁷ Eyledi: etdi M

- Eytdi imâm-ı şâhib-sa'âdet
Emr-i seferde bir istiḥâret
- Ḳur'ândan etdi el-ḥaḳ te'emmül [35-36]
Bir âyet ile ḳılmaḳ tefe'ül
- Fâlında zâhir oldı belâ fevt
Lafz-ı celîl-i zâ'ikâti'l-mevt³⁸
- Dedi o anda ol zât ceddî
Şadaḳte³⁹ Rabbî şadaḳte ceddî
- 90 Taḳdîr-i ḥallâḳ etmez tebeddül
Ḥükm-i ḳaderde bulmaz te'allül
- Ma'nâda gördüm ol nûr-ı 'aynı
Bu ḥâle ifhâm etmişdi 'aynî
- 'Abdu'llâh eytdi ey ibn-i Ḥayder
Ḥâlâ seferdir emr-i muḳarrer
- Eytdi o ḥazret yâ ibn-i 'Abbâs
Lâzımdır etmek bu ḥâli miḳyâs
- Temsît etse aḥkâm-ı kudret
Ḳâbil olur mı ref'-i muşibet
- 95 Her nerde olsa ol şaḥş-ı bâṭıl
Baña cefâdan ḳılmaz teḡâfûl
- İşte bu yüzden ey yâr-ı ḡarım
'Azm-i seferde ben pâydârım
- Ka'be olurken beyt-i mükerrem
Râzı olur mı vicdân-ı 'âlem
- Mümkün mi olsun bu arz-ı Baḥâ
Toḥm-ı fesâd-ı mel'ûna aḥrâ
- Her ḳabza ḥâki ḥûn ile ṭolsun
Pâ-mâl-i ceş-i bî-'izzet olsun
- 100 'Abdu'llâh eytdi ey zât-ı vâlâ [38]
'Azm-i seferde şâbitsin ammâ
- Etmek dilersen aḥsen ḡazâyı
Arz-ı Yemende rezk et livâyı
- Anlar muḥibb-i âl-i 'abâdır
Hepsi fedâ-yı şîr-i Ḥudâdır
- Dedi cevâben ol şâhib-'iffet
Baña ne rûtbe ḳılsañ naşîḥat
- Beni ne çâre ḥükm-i meşiyet
Sûy-ı 'Irâḳa etmekde da'vet
- 105 Esrâr-ı ḥikmet ḥalḳa nihândır
Ammâ o ḥikmet bizce 'ayândır

³⁸ (Kur'an-ı Kerîm 3: 185): "Her nefis ölümü tadacaktır."

³⁹ "Doğru söyledin, sadıksın." anlamında Arapça bir ifadedir.

- Hark-ı sefine Mūsāya pinhān
 Hızra o hikmet ise nümāyān
 'İlm-i 'Alīye ben vāriş oldum
 Bu rif'ati ben anıñla buldum
 Hem de hafid-i zāt-ı resülüm
 Nesl-i necib zāt-ı Betülüm
 'Abdu'llāh eytdi ey kân-ı vālā
 İfā-yı hidmet kaşdımdı ammā
 110 Semt-i Medīne 'azmi muqarrer
 Şoñra bu hidmet ola müyesser
 Birkaç şahābī vardı huzūra
 Haylī recālār kıldı o nūra
 Ayā ne için zāt-ı mürüvvet
 Eylersin öyle ısrār-ı rihlet
 Rü'yāda gördüm bu şeb resüli
 Emr etdi bulsun 'azmim huşülü
 Dedi o kavme maḥrūm-ı Kerrār
 Bā'ış bu hāle şu emr-i Muhtār
 115 Beni o yerde ol Rabb-ı ekber
 Āğuşte-i hūn görmeklik ister
 Emre ri 'āyet kılmak revādır
 Zerre ta'allül etmek haḫādır
 Dediler anlar ey zāt-ı ma'şūm
 Etdi tezāhür esrār-ı mektüm
 Ammā ne lāzım ey zāt-ı aḫīr
 Olsun 'iyāl u etfāl berāber
 Lāyık mı çeksin erkān-ı 'ismet
 Şahrā-yı gāmda hāl-i melālet
 120 Dedi o ḫazret ey kavm-i şādık
 Emr-i resüle bu da muvāfık
 Böyle buyurmuş Hallāk-ı bīçün
 Anlar da olsun mazlūm-ı mel'ün
 Görsünler el-ḫaḫ hepsi cefāyı
 Bulsunlar andan ecr-i Hudāyı
 Etdi vedā'ı aşḫāb u aḫbāb
 Oldı tehiyye rāh için esbāb
 Cem' oldı der-ān etbā' u eşyā [42]
 Kıldı hem ehl-i beyti müheyyā
 125 Etdi tedārik bir haylī nāḫa
 Nuşret livāsı fer verdi tākā
 Şubḫa erince leyl-i sa'ādet
 Etdi temevvüc maḫmilde rāyet

- Gülbang-ı tevḥīd tıtdı semāyı
Rıḥlet nefiri şarşdı şerāyı
- Baḥḥāyı mehcūr etdi özünden
Oldı 'Irāka ḡıḡrı ḡadem-zen
- Etdi teşādūf bu yevm-i rıḥlet
Müslime ermiş feyz-i şehādet
- 130 A 'yān-ı Ka'be ḡam-gīn u maḡzūn
Eşrāf-ı Mekke sūzān u dil-ḡūn
- Olup rikāb-ı şāha mülāzım
Bir menzile dek oldılar 'āzim
- Ḳıldı icāzet ol şāhib-i 'asker
Etdi tevaḡḡuf o yerde leşker
- Ol zāt-ı vālā etdi irāde
Bir kürsī vü şan'at şāḡn-ı fezāda⁴⁰
- Evvel Ḥudāya etdi sücūdı
Kürsīye teşrīf etdi vücūdı
- 135 Şöyle ḡitābet etdi o cānān
Pür-lerze ḡıldı ekvānı der-ān
- Etdi sipās-ı yezdānı a'lā
Ḳıldı şalavat-ı muḡtārı īfā
- Tebdīl edip de tarz u edāyı
Bir de şu yolda ḡıldı nidāyı
- Ey ki ḡazāya ḡālib olan ḡalk
Ey ki ḡazāya rāḡīb olan ḡalk
- Girdim muşībet şāḡrāsına ben
Çıkdım bu dīnīñ da'vāsına ben
- 140 Gelsin benimle şāhib-i himmet
Aña mübeşşir ezvāḡ-ı cennet
- Çarḡ-ı ḡama ben seyyāre oldum
Arar şehādet āvāre oldum
- Zevḡ-i cihāna hem raḡbetim yok [46]
Cem'-i menāle hīç niyyetim yok
- Ḥīle nedir ben bilmem cihānda
Andan müberrā oldum zemānda
- Hīçbir fakīre va'd etmedim ben
Feyz u refāhı dūnyā evinden
- 145 Her kim ki ister ezvāḡ-ı 'ālem
Benden ümīdi kessin o dem
- Olsun benimle ehl-i me'ānī
Erbāb-ı şüret çeksin hevānı

⁴⁰ Bu mısra vezne uymuyor.

- Erdi hitâma emr-i hitâbet
Gitdi harîme ol ehl-i 'ismet
- Tâ şubh olunca etdi figânı
Yağdı serâyı hem âsumânı
- Etdi ikinci menzilde rāhat
Bir nāme yazdı şāhib-sa'adet
- 150 Hāylī ricāle gitdi bu nāme
Ebnā-yı Hāşim gibi kirāma
- Tahrīr olunmuş şu yolda fermān
Budur me'āl-i fermān-ı zī-şān
- Ey ki resūle nisbet bulanlar
Bu nisbet ile rif'at bulanlar
- Etdim taşarruf genc-i kemāle
Oldum muvaffaq h'vān-ı helāle
- Bu nām ile etdim ben i'lān
Vaqt-i teķāzā geldi ey ihvān
- 155 Her kim ederse ta'cīle raġbet
Kesb eyler elbet hāl-i sa'adet
- Her kim ederse te'hīr-i hīdmet
Olmaz benimle hem hāl-i 'izzet
- Göçdi o yerden ol şānlı giryān
Birçok menāzil kat' etdi der-ān
- Hāk ile biziz Hāk bizdedir Hāk [53]
Çıkdık ġazāya Hāk ile ancak
- Etdi o ma'şūm böyle nidāyı
ġam olmaz artık görsek cefāyı
- 160 Terk etdi hāzret bu hoş turaġı
Tā Katkatāne⁴¹ kurdı otaġı
- 'İmāme tezyīn etdi serini
Çekdi huzūra hep 'askerini
- Evvelce etdi va'z u naşīhat
Soñra da etdi başt-ı hākīkat
- Ma'lūm ki ehl-i Kūfe mihendir
Vālisi haşm-ı rāh-ı mübīndir
- Olsun ki size bu emr ma'lūm
Etdiler ibn-i 'Aķīli mazlūm
- 165 Oldı şehīd-i tīġ-ı muşībet
Aña şefi' dir fahrü'r-risālet
- Gösterdi şimdi ey ehl-i hikmet
Mir'at-ı hikmet bir başka şuret

⁴¹ Metinde ققطانه şeklinde yazılmıştır.

- Naş etdi 'ahdi çün ehl-i Kûfe
El atdı anlar kanlı süyüfa
- Ceyş-i Yezîdîñ oldı berâber
Etrâfımız şardı serâser
- Bildim ki mâni' oldı şehâdet
Baña müyesser olmadı nuşret
- 170 Düşdüm muşîbet şahrâsına ben
Girdim belânîñ deryâsına ben
- Seylâb-ı fitne kesdi mürûrum
Girdâb-ı fitne kesdi huzûrum
- Hepsi önümde bir sedd-i hâ'il
Geldi zuhûra bunca gavâ'il
- Size 'umümen ruşatdır 'asker
Çekiñ selâmet şahrâsına ser
- Hayra delâlet eyler iken ben
Nâssa mazarrat mümkün mi benden
- 175 Dediler anlar ey nûr-ı 'izzet
Ey mâhitâb-ı râh-ı haķîķat

[Eser İçin Yazılan Takrizler]

**Der-sa'âdet Bidâyet Maħkemesi Ser-Müşantıķı 'Atüfetlü Feyzî Beg Efendi
Hâzretlerinin (Meşhed-i Mihr-i Cemâl) Haķķında Tanzîm Buyurduķları Manzûme-
i Takrîzîyedir⁴²**

[fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün]
[fâ 'ilâtün fâ 'lün]

Der olan şî'r-i Hafîde âgâh
Hüsni üslûbuna mâşâ'allâh

İşte bu şî're denir sihr-i helâl
Hüsni ü 'aşka budur 'âlemde mişâl

Lem'a-pâş olduģıçün vech-i me'âl
Dinse lâyıķdır aña bedr-i kemâl

Keş ile tal'at-i nazmı fi'l-hâl
Ne görürseñ dedim ey mihr-i cemâl

Bir bir ebyâtını etdim taķtı'
Mümteziç anda me'ânî vü bedî'

Oķunurken bu neşîde maħzûn
Zevķ-i ta'bîri olur neş'e-füzûn

Eylemiş bir yere cem'-i ezdâd
Tarz-ı nev eylemiş el-haķ îcâd

Mümteni' sözlere imkân bulmuş
Eşeri fazlına bürhân olmuş

⁴² Bu takriz 31-32. ciltte bulunmaktadır.

Hepsi bir mışra‘-ı berceste gibi
 Bu fezâ ehline güldeste gibi
 Edip ahvâl-i Hüseyini tezkîr
 Vaq‘a-i süzişi kılmış tefsîr
 Umarım rûz-ı cezâda bu eşer
 ‘Afv-ı ‘işyâna eyler delâlet
 Hızır-ı tevfîk-i Hudâ dünyâda
 Ola yardımcısı hem ‘uqbâda
 Olan evlâd-ı resûle ‘âşık
 Olamaz nâr-ı cahîme lâyıq
 Bâ-ıhuşûş kavlı-i hadîs-i esdak
 Bu sözi etmede te’yîd el-ıhaq
 Bu sebebden ki cenâb-ı muhtâr
 Eyler elbette şefâ‘at izhâr
 Bâ-ıhuşûş zât-ı Hüseyin-i mazlûm
 Etmez ‘uşşâkın emelden mahrûm
 Levh-i takrîze yürüdüüm kalemi
 Okuyup bu eşer-i muhteremi

Girîd ve Cezâyir-i Baħr-i Sefîd Vilâyet-i Celîleriyle Biġa Sancaġı Kapu Keħudâsı Sa‘âdetlü Şâkir Efendi Ėazretleriniñ (Meşhed-i Miħr-i Cemâl) Ėaħķındaki Manzûme-i Takrîziyyeleridir⁴³

[fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün]
 [fâ ‘ilâtün fâ ‘lün]
 Ėferîn řab‘îna ey mîr-i Ėafîd
 Kıldıñ âyîn-i enîni tecdîd
 Vezne diġkat iderek bî-taķşîr
 Ėâfiye-senc olarak bî-tenķîd
 Vaq‘a-i kerb ü belâyı yazdıñ
 Eylediñ ġubb-ı Ėüseyini te’yîd
 Öyle bir vâķı‘a-i bâķı‘ay
 Etdi ibdâ‘-ı Yezîdâne Yezîd
 Oldı düġâr-ı ġazân-ı fitene
 Şoldı zîbâ gül-i gülzâr-ı ümid
 Zîb-i âġuş-ı Betül-i Zehrâ
 Zîver-i düş-ı ġabül-i Nâġîd
 Bârek Allâhu ‘alîm ü müte‘âl
 Şânek Allâhu te‘âlâ ü şehîd
 Eşeriñ engile-i tâc-ı sülġan
 Ya‘nî mânende-i neved ü nazîd

⁴³ Bu takriz 33-34. ciltte bulunmaktadır.

Gördi taqdîre sezâ bu eşeri
Okuyan diñleyen ehl-i tevñid
Yazdı taqrîzini kilik-i Şâkir
Bende-i südde-i 'Abdülhamid
Habbezâ zât-ı Feridün-âşâr
Ni'mezâ zînet-i bezm-i cemşid
Şevket ü 'ömri ola rüz-efzün
Devlet ü satveti ber-vefķ-i mezid

Şürâ-yı Devlet-i Dâhiliyye Dâ'iresi A'zâ-yı Kirâmından Merhûm Vecihî Pâşâ-zâde Şâ'ir-i Şirîn-Beyân Sa'âdetlü 'Aziz Beg Efendi Hazretlerinin (Meşhed-i Mihr-i Cemâl) Haķķında İnşad Buyurdıkları Taqriz-i Beligleridir⁴⁴

[fe 'ilātün mefâ 'ilün fe 'ilün]
[fâ 'ilātün fa 'lün]
Bârekallâh cenâb-ı mîr-i Hafid
Eyledi bu neşideyi temhid
Kerbelâ vaķ'asın eder taşvîr
Ehl-i beytiñ felâketin tefsîr
Şühedâ rûhın eyledi hoşnüd
Ola şâfi '[i] Nebî Rabb-i vedūd
Ol edîb-i sühanver ü dānā
Bu neşide ile eyledi haķķā
Edebiyyâta bir büyük hidmet
Zihî tevfiķ-i Haķ zihî ğayret
Ne neşide ne 'ibret-âverdir
Böyle himmet kime müyesserdir
Tarz-ı inşadı pek belig ü selîs
Şîve-i nazmı da zarîf ü nefîs
Çarķ-ı devvâr egerçi fânîdir
Ehl-i âşâr-ı nâmı bâķîdir
Dâ'im oldukça 'arşa-i pehnâ
Bu eşer nâmını eder ibķā
Hem de destürdur olur fi'l-hâl
Eşerinden mü'eşşir istidlâl
Ben de tebrîķ ma'ruzunda 'azîz
Kilik-i taqrizi eyledim tehzîz

⁴⁴ Bu takriz 38. ciltte bulunmaktadır.

‘Asâkir-i Berriyye-i Şâhâne Mühendislerinden Vecîhî Pâşâ Hafîdi Mülâzım Vecîhî (Meşhed-i Mihr-i Cemâl) Hâkında Bir Manzûme-i Takrîziyyedir⁴⁵

[fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün]

‘Âlem ey ebniye-i ‘ibret-nümâ-yı bî-vefâ
Kim verir her devriñe bir şüret-i dîger şabâ

Ĥâkiñe bir renk-i ĥün düşmüş ki süz-ı rü’yeti
Şubĥı maĥşer gelse de olmaz nazarlardan cüdâ

Şubĥ-dem bülbül fiğân eyler meger görmüş anı
Kim felek taşvîr eder maşriğda renk-i Kerbelâ

Ağlayan bülbül degil diller de olmuşdur hezâr
Her biri yer yer başup âh u efgân eyler saña

‘Andelîb-i ĥâme-i mîr-i Hafîd-i râst-gû
Oldı üstâd-ı hezârân-ı gülistân-ı fenâ

Bir şabâĥa âh ile tefsîr-i mâtem eyledi
Etdi âhından teşekkül bir kitâb-ı bî-bahâ

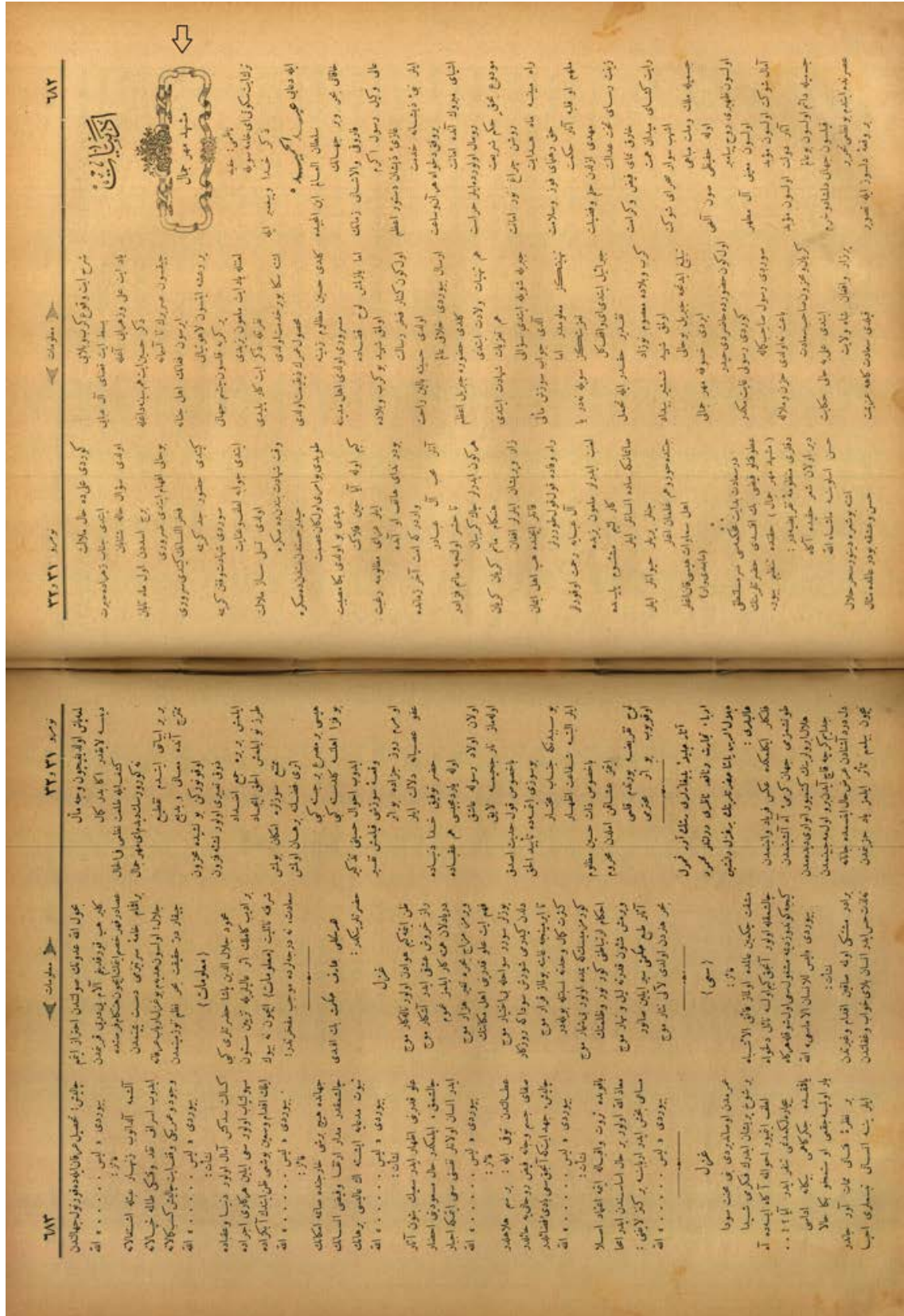
Gördüğümde şüret-i tertîb u ĥüsn-i cem‘ini
Himmet-i te’lîfîni tebrîke etdim ictirâ

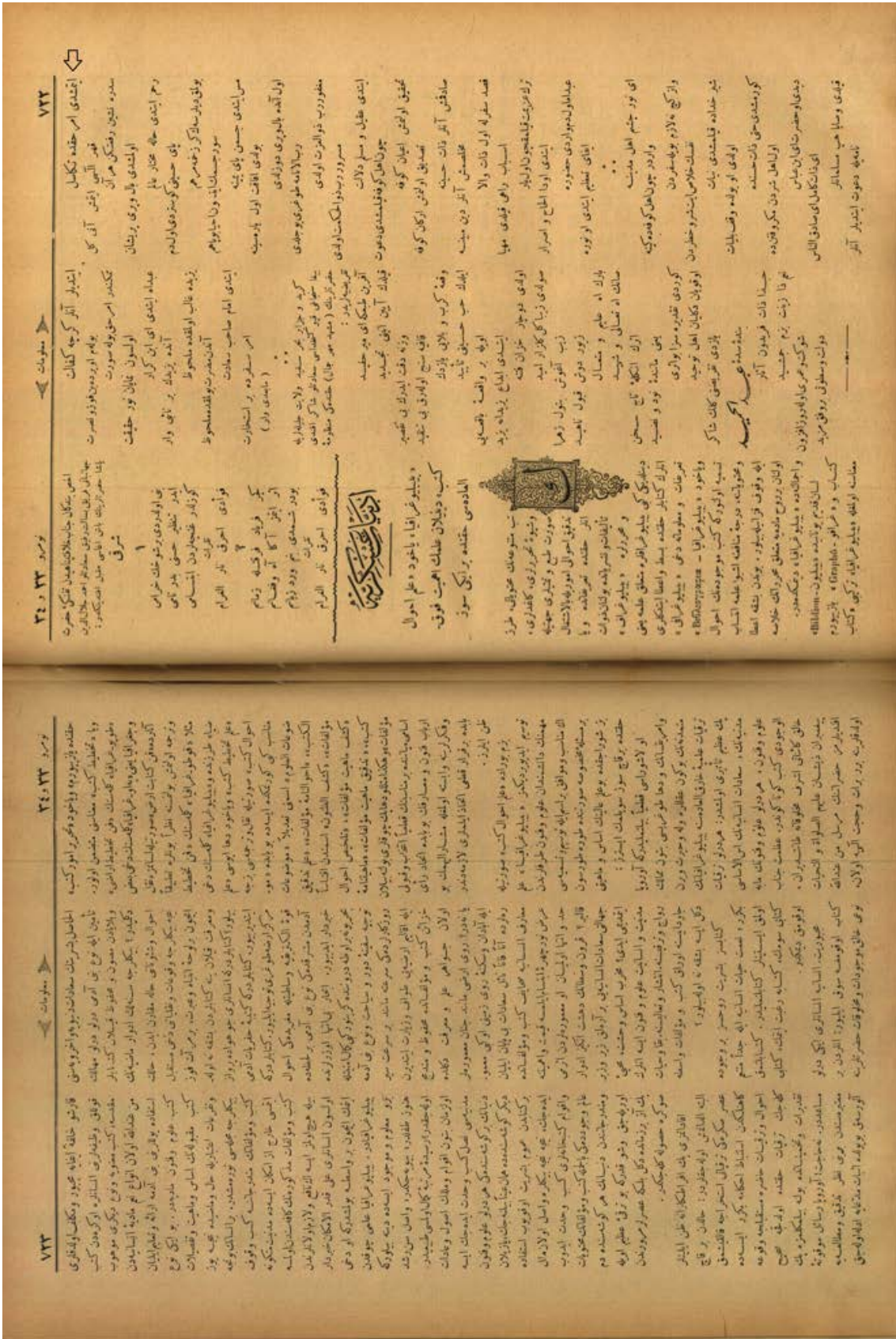
Bir kitâb-ı bî-bahâdır dâ’im olduğça felek
Yâdigâr olsun Vecîhî ‘âlem-i ‘ibretde tâ

⁴⁵ Bu takriz 42. ciltte bulunmaktadır.

[Malumat Gazetesi Görselleri]

[31-32]

۷۷۲

شبهات

ایندی امر حقه تکلم
فهر آئی ایش آن کی

ایستار آن کرچه کفکات
بوام اور برده فوژو نصرت

امس نیگا جان پنداریند فکرت
چهار فرقی سادایه سحر
ایضا صحرانته این سلیقه
شرفی

سدره نین رفعتن مرآت
اولندی با وری بریشان

ککدر امر حق بول سورت
اوسون نایان نور خلقت

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

رحم ایندی حله عین نام
بانی حسی کوزدی اولدم

عبداه ایندی ای ای کران
آدم بزدل بر نای وار

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

بوق دیار ساگر زخمه سمر
سوجسنا آید و نا جیا بولام

زیده غالب اولقدن مانحوط
آدم صبرت بولقدن مانحوط

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

مس ایندی حسن پای نیه
بولدی اقات اول بایه نیه

امر سطرده بر استعارت
(بایه وار)

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

اول آده بالوری دوزاری
ریسالام طوری پوجدی

کرده جزان عرسید ولات طیاره
یاد سولای پور حسیاس سادو شاکر اندی

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

منظور رب ذوالنرت اولدی
سورود برده اکتساب اولدی

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

ایندی عطف و مسلم ولات
چون اهل کوفه

فیکه آیین اهل محمد
قرن شکایه بر عطفیه

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

تحقیق اولمش اینجان کره
تصدیق اولمش ارکان کره

وفا کرب و لایق بیلدک
قایم سوج اولدوق ی تشبیه

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

سادهقن آتور دین مینیه
عطفش آتور دین مینیه

ایله حب حسیق نایه
ایله بر و اعلف و اعلف

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

قصد سطره اول بات والا
اسباب راهی قیدی مها

ایندی عین حوران قه
ایندی ایماج زیدیه بید

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

ترک صفت قلمچین اولدی
ایندی اوزا اطام و اسرار

سولای زبیا کفر ایله
زب آتوقش بول زهار

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عیدالاول بوددی حصوره
ایندی تلیم ایندی اوزوره

زور دوش قول اعلیه
پاک اه علم و تمثال

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

ای نور چشم اهل مدینه
وارد چون اهل کوفه کیه

ارک اکتفا تیج حسیق
بئی مایله بود و عسبه

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

وازیج نالام پوسلورن
تکلیف ایلیندو حنورن

کوردی قشوره سوزا بوزاری
اوقون کفکان اهل توحید

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

شیر خنده قیلمدی بای
اولدی او بولده و قسایات

بیدمشه عین حوران قه
بیدی ترغیب کلام شاکر

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

کوزمندی حق اول سنه
اولامل شردن نکورده

حیدر دات قردون آتور
تم نا زینت زیم حسیق

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

دیدی و حصر شایان باش
ای ناککامل ای صادق الناس

شوکو حصری با بود زافرون
دولت و سلطنت بر وفق مرید

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

قیدی و صبا حب سلسله
نایه دعوت ایستار آتور

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

۷۷۳

شبهات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

عین اولدی و شو عین کلام
ایدر شلیق حسن بید کلام
کوزار کله یازن آسما
قرات

قلموس السباج

عربی : سباج و قلموس رمت
(دوز دروغی سهند مابند)

تقدیم طیبیه ای توغ این علمای
قدیم ولایتمه اسلی ترکیه حانات (صوبه)
عبارت اولدین فاهم اولوب و نوبه (ناصر)
اسلیه) و اوتمود (ناصر ارمه) نانی و بوردک
سالان طیبیه اسلی انا ادا ایش اولدین
آش دخی دیگر اوج منه ایه راز بر
عصر اسلم عد اولمده ایدیمده کیمای
عاصم علقن کتف ووصی و نوبه رطام
عاصم یسطلدن مرک بادلهون عارت
اولدینقی باحجره انا ادا ایش و ناصر
ایسه دوت دخی بکوه کجه دهر کبری
مله بلع اولدیندن ناصر ارمه اسلیک
بطلان نایمها انا ادا ایشدکه تخیلان
کیمای) هر سنده هر دود.

آتش پرستانک — بق (آتش)،
آنچه — برنج، شکر که کویچکر دین
معمود اولوب اسله آتشی مکن اولان
طیورده دیکه و قیبه آویچلمده استمال
ایش ایدی، چوکه برچوق قوق حیوانی
امیره رام ایچمده اولان عقال نیر
رفوکان علی ایدیلرکی طوره بصورده
ناب کایمکی کورده واسلمهسبه رطام
اولا ایلری طوبی زیه ویده آو کوی
کیمی طوره سلطه ایدیک واسلمه لایمه
بشلمدن ووصی و شکران رجوع
بشمت کوریکدن ووصی اولان اوجاق
نیم ایش و نایمها ایدیمده کیم اید
ایچمده .

اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
دردجه کتکی بکوه دها زبده شدت
اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
عصر اخیر ایشاندان ری اولدین

کالیق نحری ایدرک باقوالامر (صاحب)
دیبلان و برنجی خوشکون ادرست و ک
تیزلاند اولان حیوانی ایدیمده کیم اید
عقی صوبه ایشاندان ایدیلرکی بک
طرزه اولان ایدیمده کیم اید
ایشا ایدیمکی قیفا معلوم کیمده بک
اول ایدیمکی ایدیمده کیم اید
شعوره کوریکدن ووصی اولان اید
ایسای ووصی ایه شمشاد کتکی اولدیم
کوبه ایدیمکی برنجی ایدیمده کیم اید
عصومیه سادات اولدین ایدیمده کیم اید
قون ووصی اولدین ایدیمده کیم اید
کتیمده سلاله ایدیمده کیم اید
کیم استمداد ایدیمده کیم اید
دوری شمشاد کتکی ایدیمده کیم اید
ایجازنامه — علوم و ساینده و رسالک
عصومیه سادات اولدین ایدیمده کیم اید
قون ووصی اولدین ایدیمده کیم اید
کتیمده سلاله ایدیمده کیم اید
کیم استمداد ایدیمده کیم اید
دوری شمشاد کتکی ایدیمده کیم اید
ایجازنامه — علوم و ساینده و رسالک

قلموس السباج

عربی : سباج و قلموس رمت
(دوز دروغی سهند مابند)

تقدیم طیبیه ای توغ این علمای
قدیم ولایتمه اسلی ترکیه حانات (صوبه)
عبارت اولدین فاهم اولوب و نوبه (ناصر)
اسلیه) و اوتمود (ناصر ارمه) نانی و بوردک
سالان طیبیه اسلی انا ادا ایش اولدین
آش دخی دیگر اوج منه ایه راز بر
عصر اسلم عد اولمده ایدیمده کیمای
عاصم علقن کتف ووصی و نوبه رطام
عاصم یسطلدن مرک بادلهون عارت
اولدینقی باحجره انا ادا ایش و ناصر
ایسه دوت دخی بکوه کجه دهر کبری
مله بلع اولدیندن ناصر ارمه اسلیک
بطلان نایمها انا ادا ایشدکه تخیلان
کیمای) هر سنده هر دود.

آتش پرستانک — بق (آتش)،
آنچه — برنج، شکر که کویچکر دین
معمود اولوب اسله آتشی مکن اولان
طیورده دیکه و قیبه آویچلمده استمال
ایش ایدی، چوکه برچوق قوق حیوانی
امیره رام ایچمده اولان عقال نیر
رفوکان علی ایدیلرکی طوره بصورده
ناب کایمکی کورده واسلمهسبه رطام
اولا ایلری طوبی زیه ویده آو کوی
کیمی طوره سلطه ایدیک واسلمه لایمه
بشلمدن ووصی و شکران رجوع
بشمت کوریکدن ووصی اولان اوجاق
نیم ایش و نایمها ایدیمده کیم اید
ایچمده .

اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
دردجه کتکی بکوه دها زبده شدت
اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
عصر اخیر ایشاندان ری اولدین

کالیق نحری ایدرک باقوالامر (صاحب)
دیبلان و برنجی خوشکون ادرست و ک
تیزلاند اولان حیوانی ایدیمده کیم اید
عقی صوبه ایشاندان ایدیلرکی بک
طرزه اولان ایدیمده کیم اید
ایشا ایدیمکی قیفا معلوم کیمده بک
اول ایدیمکی ایدیمده کیم اید
شعوره کوریکدن ووصی اولان اید
ایسای ووصی ایه شمشاد کتکی اولدیم
کوبه ایدیمکی برنجی ایدیمده کیم اید
عصومیه سادات اولدین ایدیمده کیم اید
قون ووصی اولدین ایدیمده کیم اید
کتیمده سلاله ایدیمده کیم اید
کیم استمداد ایدیمده کیم اید
دوری شمشاد کتکی ایدیمده کیم اید
ایجازنامه — علوم و ساینده و رسالک

قلموس السباج

عربی : سباج و قلموس رمت
(دوز دروغی سهند مابند)

تقدیم طیبیه ای توغ این علمای
قدیم ولایتمه اسلی ترکیه حانات (صوبه)
عبارت اولدین فاهم اولوب و نوبه (ناصر)
اسلیه) و اوتمود (ناصر ارمه) نانی و بوردک
سالان طیبیه اسلی انا ادا ایش اولدین
آش دخی دیگر اوج منه ایه راز بر
عصر اسلم عد اولمده ایدیمده کیمای
عاصم علقن کتف ووصی و نوبه رطام
عاصم یسطلدن مرک بادلهون عارت
اولدینقی باحجره انا ادا ایش و ناصر
ایسه دوت دخی بکوه کجه دهر کبری
مله بلع اولدیندن ناصر ارمه اسلیک
بطلان نایمها انا ادا ایشدکه تخیلان
کیمای) هر سنده هر دود.

آتش پرستانک — بق (آتش)،
آنچه — برنج، شکر که کویچکر دین
معمود اولوب اسله آتشی مکن اولان
طیورده دیکه و قیبه آویچلمده استمال
ایش ایدی، چوکه برچوق قوق حیوانی
امیره رام ایچمده اولان عقال نیر
رفوکان علی ایدیلرکی طوره بصورده
ناب کایمکی کورده واسلمهسبه رطام
اولا ایلری طوبی زیه ویده آو کوی
کیمی طوره سلطه ایدیک واسلمه لایمه
بشلمدن ووصی و شکران رجوع
بشمت کوریکدن ووصی اولان اوجاق
نیم ایش و نایمها ایدیمده کیم اید
ایچمده .

اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
دردجه کتکی بکوه دها زبده شدت
اساتیرلایقی آویچیلان ایدیلرکی
عصر اخیر ایشاندان ری اولدین

کالیق نحری ایدرک باقوالامر (صاحب)
دیبلان و برنجی خوشکون ادرست و ک
تیزلاند اولان حیوانی ایدیمده کیم اید
عقی صوبه ایشاندان ایدیلرکی بک
طرزه اولان ایدیمده کیم اید
ایشا ایدیمکی قیفا معلوم کیمده بک
اول ایدیمکی ایدیمده کیم اید
شعوره کوریکدن ووصی اولان اید
ایسای ووصی ایه شمشاد کتکی اولدیم
کوبه ایدیمکی برنجی ایدیمده کیم اید
عصومیه سادات اولدین ایدیمده کیم اید
قون ووصی اولدین ایدیمده کیم اید
کتیمده سلاله ایدیمده کیم اید
کیم استمداد ایدیمده کیم اید
دوری شمشاد کتکی ایدیمده کیم اید
ایجازنامه — علوم و ساینده و رسالک

(مظفر الدین شاه)
حضر تری
منوره ناصر الدین
شاه حاضر تریک قوق
وقایه ایزان دولت خاید
من سرر کتک ایدیم
حضر تریک ایدیم
شاه حاضر تریک ایدیم
ایشمده

شاه جدید ایران شهبانو مظفر الدین شاه شهاب حاضر تری
[میرزا ایدیمده کیم]

Muzaffereddin Shah
Le nouveau Shah de Perse

دوت علیه ایزان ایدیم
ایوار مستقیم ایدیم
شهبان کتک ایدیم
تایم ایدیمکی شهبان ایدیم
الحاصل و کوه قدر
شرف لایق ایدیم
اولان ایدیمکی ایدیم
ایدهم تریک ایدیم
عقل ایدیم
تیم ایدیم
واله اولدیم
ایچمده

مظفر الدین شاه
حضر تریک ایدیم
بهری ایدیم
مظفر الدین شاه
کریفتمت و سباجی
ایده ایدیم
ایچمده

کعبه خلاق ایزر تریمال
کیم کعبه اولدین
بو حال ایدیم
عبدالله ایدیم
حالا سرفرد ایدیم
ایده ایدیم
کیمی ایدیم
مظفر الدین شاه
ایچمده

کعبه خلاق ایزر تریمال
کیم کعبه اولدین
بو حال ایدیم
عبدالله ایدیم
حالا سرفرد ایدیم
ایده ایدیم
کیمی ایدیم
مظفر الدین شاه
ایچمده

شهبان کتک ایدیم
تایم ایدیمکی شهبان ایدیم
الحاصل و کوه قدر
شرف لایق ایدیم
اولان ایدیمکی ایدیم
ایدهم تریک ایدیم
عقل ایدیم
تیم ایدیم
واله اولدیم
ایچمده

۹۲۴

ملون

ملون ایالتی فرانسه بحر سید قلیوس

Bord de Tunis. — Evénement Française de la Méditerranée au moultier.

بعد از تشریح و بعد از این ایالت
بر کتب، یک کره (کره قس چان ایلی)
قد چان ایلیش اکتی و سنان کلاش
بوی بر اعط و عهده خانی جوان ایلی
اهل اخلاصی قطب جنوب افغان ایلی
پار چاندان همه دور ایلیهای کوبندی
کلمر چاندان قوت پریشان ایلی
کی

(شرق)

قوت و عهده کیه تم دکن روز وشم
کله راه دایر اولقدر هینت معلوم
طور استثنای یاسم، لابل مشرق
عزت

کله راه دایر اولقدر هینت معلوم
نی عهده ایلم دشت جنوب الزام
پویزور حال پریشام، چاره استقام
سینه چاک حضرت اولسوده الی یوم ایلام
تعلق

کله راه دایر اولقدر هینت معلوم
قیرسمن، قیلاز زاید، نامم
(معلومات)

نزل کرده کول شکر کرده، برل دها
ساده بازسکر استاریکردی سوزش بر قات
رها آرزو.

قطعه

کوردیم برسن کی غلله بویه بی ویا
مقصود اکتیاید، مینورنگ مردم سنا
تو جان سوز فرالنگه سیم پانده
شویا اید، ویش آد بویه ایلی
بازار ایلی کای
مهر علی

۹۲۵

ملون

نویسه ده بیژنی نوووغوردو شهری

La ville de Nijmegen

عالم ای آینه عریضای بی ویا
کیم روز هروریکه رسوت دیگر سا
خاک کوریکه سوزشک سوزشک
صبح عشر کساده واکر نظردن چیا
سپهرم، باز هان ایلی کوروش ای
کیم هان سوزشک، مشرقه واکر کربلا
انفال بلبل کک واکر و اولسور هزار
هروری بر بر ایسوب آد وغان ایلی
عندلیب غلله بو حید راست کوا
اولدی اسلک هزاران کستان کوا
بر ساهی آد آله شبر نام ایلی
ایلی ایمان نکلی بر کتاب بی یا
کوردکده سوزشک و سوزشک
هفت تالیلی تریکه ایسدم ایلی
بر کتاب بی یا دایر دایر اولقدر هینت
پاکار اولسون ویش نام برکده آ
حاکرکریا غلله حیدرین
دجسی یا جایی بلوم
مهر علی

۱۴

غالدی قیسی

سند و مستدالک کلامت ارکان
ایلیستان بوشدی چینه
دالتا ذکر کوی لازم خوب
آخیر مشرقه و افغان شد
میهنه لنگه بندا ترک
ویشا ذکر اولور، ترک
و ذکری لازم کلام عظم
شمرده و افغان شمشادده چوق اولوب
قطر نوره تبارا و افغان.

۹۲۶

ملون

بیژنی نوووغوردو معرشته نویسه ایلی طبری مشنار اکتی

(بقول)

Exposition de Nijmegen. — Le pavillon Inghelart

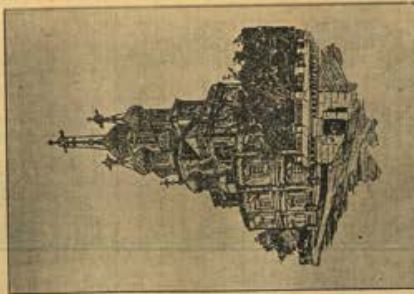
بیژنی نوووغوردو شهرنده دیگر برکلیا

Nijmegen. — Une Aile

ایلی طبری، سوانه سواریا (دینامی) و احراز و شمع و افغان و کلام و اختصار
اندازه حضرت طبری ایلی (دی) دینک و احتیاط کی نکات اوزوره سند و مستد
الیه ترک و ذکر و واقع و سری اولیلور
سینور شیلون اولسور قسبلا بیانه ازوم
کوزلکشدور.
سند و مستدالک صنف و یا کیدی،
عطف و یا کید کاترزه اکوزا مستدور.
بایدیه شایان و قدر.
(مستدالک سند الهاره عطف — مثال)
تیده و منظومه و مقبره خانلر کیدی،
مستدالک مستدالک عطف — مثال.

۹۲۷

ملون

بیژنی نوووغوردو استور و شوق کلیاسی کی

Nijmegen. — L'église de Bréqueant

دوسر شمره مشق اولدی چینه
مال ارایه ازوم سکوریه یوزب آخیر
و شوق ابراه ایلی افغان شمشادده
بر اکی مال ارایه مناسب عد ایلی.
مستدالک و کسک کیم
کیدی، سوانه سواریا (ن) و کسک اکتی
اولسی
مستدالک ذکریه مثال، بو چینی کیم
اولدی اوزره اختصار و شوق و استنباط

[53]

۹۷

سوریه

کربلا قیامتی عریط اولان سور قدیم وجسک شریب
[بناشد اهل بصره]

بصره (بصره) واقع سور قدیم وجسک شریب
RINES DE KÉBER (PALESTINE). — Béhéris de la
tour dite « Boudj-kachir ».

حسن بل آتوبی کورسون تاناب آیدمه. اقله بر سورن لانی شکره بوز
مور باکادو وگنکان اولسون سورسار ساچاردی بر سحالی اینه دوزیدولر
داخل زوم وسالی ایاچایلم یی او تال حری سالی ایه لک وین
لوسون ایازوروقی سامه دنیا حزار دالانی و اوچن سیه ساکی : دلایر
بصره:

مصلی ایا بصره
ساح وصال
مشام چاه ازمار ساچاردی بوی سودا
اوزدی ساق کله حزار فیه بوزار
دل عین زنده لوردی ننه پید
اوردی ساکاه لگنن جوی دلسار
عساری مری ایدوب یکنه ویکه ازمار
پارک انسانی بایلمدی زینه
لیسکه وصال ایدی سلع حزار
جهان دوتندی بر مقلای ازینه
ساده بر سحاب لیب بزور
دوگرده قطره لطره عون ازماره شیم
میلاردی ایچار چینگر لبوبه بوز
سایرود ویکن زین بر شوخ کلم

۹۶

سوریه

کربلا قیامتی عریط اولان سور قدیم وجسک شریب
[بناشد اهل بصره]

بصره (بصره) واقع سور قدیم وجسک شریب
RINES DE KÉBER (PALESTINE). — Béhéris de la
tour dite « Boudj-kachir ».

حسن بل آتوبی کورسون تاناب آیدمه. اقله بر سورن لانی شکره بوز
مور باکادو وگنکان اولسون سورسار ساچاردی بر سحالی اینه دوزیدولر
داخل زوم وسالی ایاچایلم یی او تال حری سالی ایه لک وین
لوسون ایازوروقی سامه دنیا حزار دالانی و اوچن سیه ساکی : دلایر
بصره:

مصلی ایا بصره
ساح وصال
مشام چاه ازمار ساچاردی بوی سودا
اوزدی ساق کله حزار فیه بوزار
دل عین زنده لوردی ننه پید
اوردی ساکاه لگنن جوی دلسار
عساری مری ایدوب یکنه ویکه ازمار
پارک انسانی بایلمدی زینه
لیسکه وصال ایدی سلع حزار
جهان دوتندی بر مقلای ازینه
ساده بر سحاب لیب بزور
دوگرده قطره لطره عون ازماره شیم
میلاردی ایچار چینگر لبوبه بوز
سایرود ویکن زین بر شوخ کلم

۹۷

سوریه

کربلا قیامتی عریط اولان سور قدیم وجسک شریب
[بناشد اهل بصره]

بصره (بصره) واقع سور قدیم وجسک شریب
RINES DE KÉBER (PALESTINE). — Béhéris de la
tour dite « Boudj-kachir ».

حسن بل آتوبی کورسون تاناب آیدمه. اقله بر سورن لانی شکره بوز
مور باکادو وگنکان اولسون سورسار ساچاردی بر سحالی اینه دوزیدولر
داخل زوم وسالی ایاچایلم یی او تال حری سالی ایه لک وین
لوسون ایازوروقی سامه دنیا حزار دالانی و اوچن سیه ساکی : دلایر
بصره:

مصلی ایا بصره
ساح وصال
مشام چاه ازمار ساچاردی بوی سودا
اوزدی ساق کله حزار فیه بوزار
دل عین زنده لوردی ننه پید
اوردی ساکاه لگنن جوی دلسار
عساری مری ایدوب یکنه ویکه ازمار
پارک انسانی بایلمدی زینه
لیسکه وصال ایدی سلع حزار
جهان دوتندی بر مقلای ازینه
ساده بر سحاب لیب بزور
دوگرده قطره لطره عون ازماره شیم
میلاردی ایچار چینگر لبوبه بوز
سایرود ویکن زین بر شوخ کلم

۹۶

سوریه

کربلا قیامتی عریط اولان سور قدیم وجسک شریب
[بناشد اهل بصره]

بصره (بصره) واقع سور قدیم وجسک شریب
RINES DE KÉBER (PALESTINE). — Béhéris de la
tour dite « Boudj-kachir ».

حسن بل آتوبی کورسون تاناب آیدمه. اقله بر سورن لانی شکره بوز
مور باکادو وگنکان اولسون سورسار ساچاردی بر سحالی اینه دوزیدولر
داخل زوم وسالی ایاچایلم یی او تال حری سالی ایه لک وین
لوسون ایازوروقی سامه دنیا حزار دالانی و اوچن سیه ساکی : دلایر
بصره:

مصلی ایا بصره
ساح وصال
مشام چاه ازمار ساچاردی بوی سودا
اوزدی ساق کله حزار فیه بوزار
دل عین زنده لوردی ننه پید
اوردی ساکاه لگنن جوی دلسار
عساری مری ایدوب یکنه ویکه ازمار
پارک انسانی بایلمدی زینه
لیسکه وصال ایدی سلع حزار
جهان دوتندی بر مقلای ازینه
ساده بر سحاب لیب بزور
دوگرده قطره لطره عون ازماره شیم
میلاردی ایچار چینگر لبوبه بوز
سایرود ویکن زین بر شوخ کلم

Summary

Hz. Karbala, where Hussein was martyred, is one hundred kilometers from Baghdad and about seventy kilometers from Kufa, within the borders of present-day Iraq. Yazid, who became the Umayyad caliph after Muawiya's death, He asked Husayn and his entourage to pledge allegiance to him. However, Hz. On October 10, 680, after being left without water for three days with seventy-two people with him, he was martyred by the soldiers under the command of Yazid. This event has been one of the saddest events not only in the history of Islam but also in the history of humanity. A large number of *Maktel-i Hüseyin* has been written within the framework of the tradition of writing maktels in order to preserve the freshness of this event, which caused great social and political breaks in the Islamic geography, and to describe the sadness experienced. The works, which were written to describe the historical aspect of the event at the beginning, took on a literary identity with the increase of emotional expressions over time. A connection has been made between the words kerb and bela, which make up the word Karbala, and the event of Karbala, and the sadness of people and even jinn and angels over this event has been expressed with dramatic descriptions.

Many works have been written about the Karbala incident in Arabic, Persian and Turkish literature. The works given in Arabic literature under the name of Maktelü'l-Hüseyin constituted the first examples of the genre. VII. the ghazal of Ebu'l-Esved Düelî (d. 688) is accepted as the first maktel example in the 19th century. The work of Hüseyin Vâiz Kâşifi (d. 1505) has been the most admired among the maktels written in Persian literature. The first maktel known in Turkish literature is the *Maktel-i Hüseyin* of Yûsuf-ı Meddâh (d. 15th century). Although Lamiî Çelebi's (d. 1532) work is considered more suitable for historical events, Fuzûlî's *Hadikatü's-Süedâ* has been the most admired example of this genre in our literature. This work of Fuzûlî is XVIII. It was written in verse by Darendeli Bekayi (died 1785) in the 16th century. In classical literature, there are many detached works in verse or prose that contain this sad event, and there are also poems written in different verse forms on the subject in divan and masnavis. One of them is Hafid Efendi's work called *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*, which he wrote in masnavi verse under the influence of *Hadikatü's-Süedâ*.

The poem, which was written in masnavi verse, was published gradually in the newspaper *Malumat*. As a result of the scanning, 175 couplets of the work were identified in the 31-32., 33-34., 35-36., 38, 42, 46, and 53. issues of the newspaper. However, although the next issues of the newspaper were scanned, the remaining couplets of the work were not found. The incompleteness of the work may suggest the possibility that Hafid Bey sent his work to the newspaper by writing it gradually, but gave up writing after the 175th couplet or had the sequel published in another newspaper. However, the fact that the poets who wrote a tribute to *Meşhed-i Mihr-i Cemal* openly express that they see the work as an independent book, weakens this possibility. In this case, while the work of Hafid Efendi, which he completed and sent the newspaper, was published in serial form, it seems more likely that after the 175th couplet it was interrupted by a disposition of the poet or the newspaper, the reason for which we do not know, or that the rest of it was published elsewhere.

It is understood that *Hadikatü's-Süedâ* had a great influence on the copyright of the work, which did not contain any titles. Hafid Bey, skipping the first chapters in Fuzûlî's work, went to *Meşhed-i Mihr-i Cemâl*. It started with the section in which Hussein's move to Karbala in Mecca was narrated. It has been seen that the study and *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* is another work written in the same direction. In this study, the mentioned work of Hafid Efendi was examined. In order to determine the work published by the poet in the *Malumat* magazine, all the issues of the newspaper were scanned and all the accessible sections were brought together to provide a whole. The effect of *Hadikatü's-Süedâ* in the work, which was examined in terms of form and content, was revealed with examples from both works. At the end of the study, the transcript of *Meşhed-i Mihr-i Cemâl* is included with the transcripts written for the work. Thus, it is aimed to bring another work about the Karbala event into the literature.